

ZATRUDNIANIE CUDZOZIEMCÓW

**Problematyka prawa pracy,
administracyjnego
i finansów publicznych**

Iwona Gęsicka, Paweł Majka
Małgorzata Rydzewska, Jacek Wantoch-Rekowski

PRAWO W PRAKTYCE

ZATRUDNIANIE CUDZOZIEMCÓW

**Problematyka prawa pracy,
administracyjnego
i finansów publicznych**

Iwona Gęsicka, Paweł Majka
Małgorzata Rydzewska, Jacek Wantoch-Rekowski

PRAWO W PRAKTYCE

Stan prawny na 1 stycznia 2026 r.

Iwona Gęsicka, nr ORCID: 0000-0001-5308-4939

Paweł Majka, nr ORCID: 0000-0003-4315-4133

Małgorzata Rydzewska, nr ORCID: 0000-0002-4771-3636

Jacek Wantoch-Rekowski, nr ORCID: 0000-0002-1606-7790

Recenzent

Dr hab. Tomasz Brzezicki, prof. UMK

Wydawca

Grzegorz Jarecki

Redaktor prowadzący

Paulina Ambroży

Opracowanie redakcyjne

Joanna Maź

Projekt okładek serii

Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujemy prawo i własność

Więcej na www.legalnakultura.pl

Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2026

ISBN 978-83-8438-158-8

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Dział Zarządzania Prawami Autorskimi i Treściami

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. +48 692 477 076

e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	17
Wstęp	23
Rozdział I	
Zagadnienia ogólne	25
1. Źródła prawa regulującego zatrudnianie cudzoziemców na terytorium RP	25
2. Pojęcie „cudzoziemiec”	30
3. Pojęcie „wykonywanie pracy”	32
4. Postępowania administracyjne związane z uzyskaniem prawa do legalnego pobytu na terytorium RP	36
4.1. Postępowania administracyjne prowadzone na podstawie ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.....	43
4.1.1. Postępowanie administracyjne w sprawie udzielania ochrony międzynarodowej	45
4.1.2. Postępowanie administracyjne w sprawie udzielenia ochrony czasowej.....	54
4.1.3. Postępowanie administracyjne w sprawie uzyskania statusu azylanta	56
4.2. Postępowanie administracyjne w sprawie przyznania Karty Polaka regulowane w ustawie o Karcie Polaka...	58
4.3. Postępowania administracyjne prowadzone na podstawie ustawy o cudzoziemcach.....	61
4.3.1. Postępowanie administracyjne dotyczące odmowy wjazdu na teren RP	75

4.3.2. Postępowanie administracyjne w sprawie wydania wizy.....	79
4.3.3. Postępowanie administracyjne w sprawie udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy	92
4.3.4. Postępowanie administracyjne w sprawie zezwolenia na pobyt stały.....	110
4.3.5. Postępowanie administracyjne w sprawie zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego UE.....	113
4.3.6. Postępowania administracyjne związane z kontrolą legalności pobytu cudzoziemców na terytorium RP	115
4.3.7. Postępowania administracyjne związane z wydawaniem dokumentów cudzoziemcom.....	122

Rozdział II

Podstawy prawne dopuszczenia do zatrudnienia

cudzoziemca w Polsce	125
1. Ogólne informacje na temat zatrudniania cudzoziemców na terytorium RP	125
2. Dokumenty potwierdzające legalność pobytu cudzoziemca na terytorium RP i inne dokumenty wydawane cudzoziemcom.....	130
3. Przypadki, w których cudzoziemcy posiadają ograniczony dostęp do polskiego rynku pracy	144
3.1. Rodzaj pracy wymagającej zezwolenia.....	144
3.2. Rodzaje podstaw legalizacji pobytu na terenie RP umożliwiających podjęcie pracy	145
3.3. Cudzoziemcy, którzy mają ograniczony dostęp do rynku pracy określony odpowiednimi zezwoleniami na pobyt czasowy bądź warunkami pobytu przewidzianymi odpowiednimi przepisami ustawy o cudzoziemcach	147
3.3.1. Wykonywanie pracy w ramach zezwolenia na pobyt czasowy, o którym mowa w art. 114 ust. 1 lub 1a, art. 126, art. 127, art. 137a, art. 139a ust. 1, art. 139o ust. 1 lub art. 142 ust. 3 u.c.	148

3.3.2. Wykonywanie pracy w ramach korzystania z mobilności krótkoterminowej posiadacza Niebieskiej Karty UE w celu wykonywania działalności zawodowej.....	152
3.3.3. Wykonywanie pracy w ramach korzystania z mobilności krótkoterminowej pracownika kadry kierowniczej, specjalisty lub pracownika odbywającego staż w ramach przeniesienia wewnątrz przedsiębiorstwa, na warunkach określonych w art. 139n ust. 1 u.c.	153
3.3.4. Wykonywanie pracy w ramach korzystania z mobilności krótkoterminowej naukowca na warunkach określonych w art. 156b ust. 1 u.c. ...	154
3.3.5. Wykonywanie pracy w ramach korzystania z mobilności studenta na warunkach określonych w art. 149b ust. 1 u.c.	154
3.3.6. Wykonywanie pracy w czasie pobytu na terytorium RP na podstawie art. 108 ust. 1 u.c....	155
3.4. Cudzoziemcy, którzy mają ograniczony dostęp do rynku pracy, określony zezwoleniem na pracę lub oświadczeniem o powierzeniu pracy cudzoziemcowi, i przebywają na terytorium RP na określonych podstawach pobytu	157
3.4.1. Uprawnienie do pobytu na terytorium RP na podstawie wizy wydanej w celu, o którym mowa w art. 60 ust. 1 pkt 3–10, 12–13b, 17–21, 23–24b u.c.	157
3.4.2. Uprawnienie do pobytu na terytorium RP na podstawie art. 108 ust. 1 pkt 2 lub art. 206 ust. 1 pkt 2 u.c. lub na podstawie umieszczonego w dokumencie podróży odcisku stempla, który potwierdza złożenie wniosku o udzielenie zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego UE.....	165
3.4.3. Uprawnienie do pobytu na terytorium RP na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy	166

3.4.4. Uprawnienie do pobytu na terytorium RP na podstawie dokumentu, o którym mowa w art. 61 u.c.	168
3.4.5. Uprawnienie do pobytu na terytorium RP na podstawie dokumentu pobytowego wydanego przez inne państwo obszaru Schengen.....	168
3.4.6. Uprawnienie do pobytu na terytorium RP w ramach ruchu bezwizowego.....	170
4. Przypadki, w których cudzoziemcy posiadają swobodny dostęp do polskiego rynku pracy.....	173
4.1. Swobodny dostęp do polskiego rynku pracy w przypadkach wskazanych w art. 3 ust. 1 u.w.d.p.p.	174
4.1.1. Więzy pokrewieństwa lub rodzinne z obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej, państwa członkowskiego Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA), obywatelem polskim lub posiadanie obywatelstwa Konfederacji Szwajcarskiej.....	176
4.1.2. Posiadanie prawa stałego pobytu lub zezwolenia na pobyt stały w RP.....	177
4.1.3. Posiadanie zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego UE.....	180
4.1.4. Posiadanie statusu uchodźcy	181
4.1.5. Korzystanie z ochrony uzupełniającej.....	184
4.1.6. Posiadanie zgody na pobyt ze względów humanitarnych.....	185
4.1.7. Posiadanie zgody na pobyt tolerowany w RP	185
4.1.8. Korzystanie z ochrony czasowej w RP.....	185
4.1.9. Posiadanie ważnego zaświadczenia wydanego na podstawie art. 35 ust. 1 u.u.c.o.	186
4.1.10. Posiadanie niektórych rodzajów zezwoleń na pobyt czasowy oraz niektórych rodzajów wiz	187

4.1.11. Przebywanie na terytorium RP na podstawie art. 108 ust. 1 pkt 2 lub art. 206 ust. 1 pkt 2 u.c. lub na podstawie umieszczonego w dokumencie podróży odcisku stempla	188
4.2. Przypadki, o których mowa w art. 3 ust. 5 u.w.d.p.p. ...	190
4.3. Przypadki, o których mowa w art. 3 ust. 6 i 7 u.w.d.p.p.	192
5. Regulacje dotyczące obywateli Ukrainy	197
5.1. Sytuacja prawna obywateli Ukrainy w okresie przed 24.02.2022 r.	198
5.1.1. Ułatwienia w legalizacji pobytu na terytorium RP	198
5.1.2. Ułatwienia w procedurze związanej z uzyskaniem zezwolenia na pracę.....	201
5.2. Sytuacja prawna obywateli Ukrainy po 24.02.2022 r. ...	202
5.2.1. Zakres podmiotowy ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa	206
5.2.2. Dokumenty, na podstawie których obywatele Ukrainy mogą wjeżdżać do Polski.....	209
5.2.3. Legalność pobytu obywateli Ukrainy.....	212
5.2.4. Rejestr PESEL oraz rejestrowanie pobytu obywatela Ukrainy na terytorium RP	229
5.2.5. Zatrudnienie.....	234

Rozdział III

Postępowania administracyjne w sprawie udzielenia zezwoleń na pracę i wpisu oświadczenia o powierzeniu pracy cudzoziemcowi.....

pracy cudzoziemcowi.....	247
1. Wprowadzenie	247
2. Postępowania administracyjne w sprawie udzielenia zezwoleń na pobyt czasowy i pracę na podstawie ustawy o cudzoziemcach.....	249
2.1. Rodzaje zezwoleń oraz przesłanki ich uzyskania.....	249
2.1.1. Rodzaje zezwoleń ze względu na cel, w jakim są wydawane	251

2.1.2. Przesłanki do uzyskania zezwoleń.....	258
2.2. Postępowanie administracyjne w sprawie wydania zezwolenia na pobyt czasowy i pracę	263
2.2.1. Organ właściwy.....	264
2.2.2. Wnioskodawca, wniosek, dokumenty załączane do wniosku	264
2.2.3. Odmowa wszczęcia postępowania	268
2.2.4. Postępowanie dowodowe.....	271
2.2.5. Decyzja	272
2.3. Instytucja milczącego załatwienia sprawy w ustawie o cudzoziemcach	281
3. Postępowania administracyjne w sprawie udzielenia zezwolenia na pracę na podstawie ustawy o warunkach dopuszczalności powierzenia pracy cudzoziemcom oraz w sprawie wpisu oświadczenia o powierzeniu pracy cudzoziemcowi.....	285
3.1. Zależność pomiędzy jednolitymi zezwoleniami na pracę a zezwoleniami na pracę wydawanymi na podstawie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy	286
3.2. Rodzaje zezwoleń na pracę ze względu na cel, w jakim są wydawane oraz przesłanki pozytywne i negatywne do uzyskania zezwolenia na pracę.....	289
3.2.1. Rodzaje zezwoleń na pracę ze względu na cel, w jakim są wydawane.....	289
3.2.2. Warunki pozytywne i przesłanki negatywne do uzyskania zezwolenia na pracę.....	290
3.3. Postępowania administracyjne w sprawach wydania zezwoleń na pracę.....	297
3.3.1. Organ właściwy.....	300
3.3.2. Wnioskodawca, wniosek, dokumenty załączane do wniosku	302
3.3.3. Postępowanie dowodowe.....	313
3.3.4. Decyzja	315
3.4. Ubieganie się o zezwolenie na pracę sezonową.....	331
3.5. Oświadczenie o powierzeniu pracy cudzoziemcowi....	333

3.5.1. Charakter prawny oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi	333
3.5.2. Organ właściwy	342
3.5.3. Wnioskodawca, elementy oświadczenia	344
3.5.4. Postępowanie dowodowe	347
3.5.5. Termin na dokonanie wpisu do ewidencji	350
3.5.6. Decyzja o odmowie wpisu oświadczenia o powierzeniu pracy cudzoziemcowi do ewidencji	351
3.5.7. Opłaty za wpis oświadczenia	356

Rozdział IV

Regulacje z zakresu prawa pracy dotyczące zatrudnienia

cudzoziemców	359
1. Wprowadzenie	359
1.1. Podmiot powierzający wykonywanie pracy	359
1.2. Poszukujący pracy	362
1.3. Pracownik odbywający staż	366
1.4. Specjalista	369
1.5. Pracodawca	371
1.6. Pracodawca macierzysty	373
1.7. Pracodawca użytkownik	374
2. Wykonywanie pracy przez cudzoziemca, wykonywanie pracy w zawodzie wymagającym wysokich kwalifikacji, inna praca zarobkowa	377
3. Zawody, w przypadku których wiedzę, umiejętności i kompetencje poświadczone liczbą wymaganych lat odpowiedniego doświadczenia zawodowego uznaje się do celów stosowania niebieskiej karty UE za równoważne z wiedzą, umiejętnościami i kompetencjami poświadczonymi kwalifikacjami uzyskanymi w ramach kształcenia na poziomie wyższym	381
4. Podstawy prawne świadczenia pracy	387
5. Określenie istotnych warunków zatrudnienia	394
6. Obowiązki podmiotu powierzającego pracę	403
6.1. Obowiązki dotyczące umowy z cudzoziemcem	403

6.2. Obowiązki informacyjne w stosunku do cudzoziemca	408
6.3. Obowiązki podmiotu powierzającego pracę cudzoziemcowi wynikające z wydania zezwolenia na pracę	412
6.4. Obowiązki podmiotu powierzającego pracę cudzoziemcowi, którego oświadczenie o powierzeniu pracy cudzoziemcowi zostało wpisane do ewidencji oświadczeń	414
7. Uprawnienia i obowiązki pracownika cudzoziemca	416
7.1. Uprawnienie do informacji	417
7.2. Uprawnienie do pouczenia o roszczeniach przeciwko podmiotowi powierzającemu pracę	417
8. Uzyskanie statusu bezrobotnego i poszukującego pracy przez cudzoziemca	419

Rozdział V

Zmiany warunków zatrudnienia oraz cofanie, przedłużanie, wygaśnięcie, uchylanie zezwoleń na pracę	427
1. Zmiany podmiotowe i przedmiotowe warunków zatrudnienia i ich wpływ na wydane zezwolenia i złożone oświadczenia o powierzeniu pracy cudzoziemcowi	427
1.1. Zmiany niewymagające wydania nowego zezwolenia na pracę czy wpisu nowego oświadczenia o powierzeniu pracy cudzoziemcowi	427
1.1.1. Zmiany niewymagające wydania nowego zezwolenia na pracę na podstawie ustawy o warunkach dopuszczalności powierzenia pracy cudzoziemcom	427
1.1.2. Zmiany niewymagające wydania nowego zezwolenia lub niewymagające zmiany zezwolenia na pracę na podstawie ustawy o cudzoziemcach	431
1.1.3. Zmiany niewymagające wpisu nowego oświadczenia o powierzeniu pracy cudzoziemcowi	433

1.2. Przypadki wymagające zmiany lub wydania nowego zezwolenia.....	434
2. Przedłużenie zezwolenia na pracę	440
2.1. Wydanie kolejnego zezwolenia na pobyt czasowy i pracę	440
2.2. Przedłużenie zezwolenia na pracę a wydanie kolejnego zezwolenia na pracę.....	444
3. Legalność pracy po upływie okresu ważności oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi.....	448
4. Cofnięcie zezwolenia.....	450
5. Uchylenie zezwolenia.....	455
6. Wygaśnięcie zezwolenia	457
6.1. Wygaśnięcie zezwolenia na pobyt czasowy i pracę na podstawie ustawy o cudzoziemcach.....	457
6.2. Wygaśnięcie zezwolenia na podstawie ustawy o warunkach dopuszczalności powierzenia pracy cudzoziemcom	458

Rozdział VI

Kontrola legalności zatrudnienia cudzoziemców.....	461
1. Pojęcie nielegalnej pracy zarobkowej cudzoziemca	461
2. Organy kontroli	463
3. Przepisy karne dotyczące legalności zatrudnienia	467

Rozdział VII

Opodatkowanie dochodów pracowników cudzoziemców ze stosunku pracy.....	475
1. Ogólne zasady opodatkowania dochodów uzyskanych ze stosunku pracy	475
1.1. Pojęcie przychodu, kosztów uzyskania przychodu i dochodu ze stosunku pracy	475
1.1.1. Pojęcie przychodu ze stosunku pracy	475
1.1.2. Pracownicze koszty uzyskania przychodu.....	480
1.2. Stawka podatkowa i sposób opodatkowania.....	482

1.3. Wybrane preferencje w zakresie opodatkowania dochodów pracowników	485
1.3.1. Zagadnienia ogólne	485
1.3.2. Ulga dla młodych.....	487
1.3.3. Ulga na powrót.....	490
1.3.4. Ulga dla rodzin wielodzietnych.....	492
1.3.5. Ulga dla pracujących seniorów	496
1.4. Zwolnienie przychodów pracownika uzyskanych z tytułu nielegalnego zatrudnienia oraz skutki dla pracodawcy	498
1.5. Zasady opodatkowania dochodu pracownika cudzoziemca.....	500
2. Podwójne opodatkowanie dochodów ze stosunku pracy i jego unikanie.....	501
2.1. Rodzaje podwójnego opodatkowania.....	501
2.2. Problem podwójnego opodatkowania dochodów osób fizycznych	503
2.3. Charakter umów o unikania podwójnego opodatkowania	509
2.4. Opodatkowanie dochodu ze stosunku pracy według Modelu Konwencji OECD.....	511
2.5. Opodatkowanie dochodu ze stosunku pracy według Modelu Konwencji ONZ	519
2.6. Znaczenie pozostałych wzorców konwencji dotyczących umów o unikaniu podwójnego opodatkowania	521
3. Zasady opodatkowania dochodu ze stosunku pracy przewidziane w umowie polsko-ukraińskiej.....	521
4. Opodatkowanie dochodów pracowniczych obywatela Ukrainy zatrudnionego w Polsce przez polskiego pracodawcę	526
4.1. Opodatkowanie dochodów pracowniczych obywatela Ukrainy będącego rezydentem RP	526
4.2. Opodatkowanie dochodów pracowniczych obywatela Ukrainy będącego nierezydentem	530

Rozdział VIII

Objęcie dochodów cudzoziemców ze stosunku pracy składkami na ubezpieczenia społeczne	531
1. Ogólne zasady objęcia składkami dochodu ze stosunku pracy	531
2. Szczegółowe zasady dotyczące objęcia składkami dochodów pracowników z krajów UE, Europejskiego Obszaru Gospodarczego lub Szwajcarii.....	535
3. Regulacje dotyczące ubezpieczeń społecznych wynikające z umów międzynarodowych zawartych z krajami spoza UE	537
4. Zasady dotyczące koordynacji ubezpieczeń społecznych przewidziane w relacjach Polska – Ukraina	538

Rozdział IX

Składki na ubezpieczenie zdrowotne pracowników cudzoziemców	541
1. Ogólne zasady podlegania ubezpieczeniom zdrowotnym ...	541
2. Składka na ubezpieczenie zdrowotne.....	542
3. Szczegółowe zasady dotyczące pracowników delegowanych z krajów UE, Europejskiego Obszaru Gospodarczego lub Szwajcarii.....	543
Podsumowanie	545
Bibliografia	549
Wykaz orzeczeń	561
O autorach	565

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- decyzja wykonawcza 2022/382 – decyzja wykonawcza Rady (UE) 2022/382 z 4.03.2022 r. stwierdzająca istnienie masowego napływu wysiedleńców z Ukrainy w rozumieniu art. 5 dyrektywy 2001/55/WE i skutkująca wprowadzeniem tymczasowej ochrony (Dz.Urz. UE L 71, s. 1)
- dyrektywa 2001/55/WE – dyrektywa Rady 2001/55/WE z 20.07.2001 r. w sprawie minimalnych standardów przyznawania tymczasowej ochrony na wypadek masowego napływu wysiedleńców oraz środków wspierających równowagę wysiłków między Państwami Członkowskimi związanych z przyjęciem takich osób wraz z jego następstwami (Dz.Urz. UE L 212, s. 12)
- dyrektywa 2009/50 – dyrektywa Rady 2009/50/WE z 25.05.2009 r. w sprawie warunków wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich w celu podjęcia pracy w zawodzie wymagającym wysokich kwalifikacji (Dz.Urz. UE L 155, s. 17), akt uchylony
- dyrektywa 2021/1883 – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1883 z 20.10.2021 r. w sprawie warunków wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich w celu zatrudnienia w zawodzie wymagającym wysokich kwalifikacji oraz uchylenia dyrektywy Rady 2009/50/WE (Dz.Urz. UE L 382, s. 1)
- k.c. – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2025 r. poz. 1071 ze zm.)
- k.k. – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2025 r. poz. 383)
- kodeks wizowy – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 810/2009 z 13.07.2009 r. ustanawiające Wspólnotowy Kodeks Wizowy (kodeks wizowy) (Dz.Urz. UE L 243, s. 1, ze zm.)

- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
- k.p. – ustawa z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2025 r. poz. 277 ze zm.)
- k.p.a. – ustawa z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2025 r. poz. 1691 ze zm.)
- k.s.h. – ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2024 r. poz. 18 ze zm.)
- o.p. – ustawa z 29.08.1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2025 r. poz. 111 ze zm.)
- polsko-ukraińska umowa o UPO – Konwencja między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Ukrainy w sprawie unikania podwójnego opodatkowania i zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania w zakresie podatków od dochodu i majątku, sporządzona w Kijowie 12.01.1993 r. (Dz.U. z 1994 r. Nr 63, poz. 269 ze zm.)
- p.p.s.a. – ustawa z 30.08.2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2026 r. poz. 143 ze zm.) Prawo konsularne
- p.s.w.n. – ustawa z 20.07.2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2024 r. poz. 1571 ze zm.)
- RODO – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.Urz. UE L 119, s. 1, ze zm.)
- rozporządzenie 883/2004 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) z 29.04.2004 r. nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L 166, s. 1, ze zm.)
- rozporządzenie 1030/2002 – rozporządzenie Rady (WE) nr 1030/2002 z 13.06.2002 r. ustanawiające jednolity wzór dokumentów pobytowych dla obywateli państw trzecich (Dz.Urz. UE L 157, s. 1, ze zm.)
- rozporządzenie 1931/2006 – rozporządzenie (WE) nr 1931/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z 20.12.2006 r. ustanawiające przepisy dotyczące małego ruchu granicznego na zewnętrznych granicach lądowych państw członkowskich i zmieniające postanowienia Konwencji z Schengen (Dz.Urz. UE L 405, s. 1, ze zm.)

- rozporządzenie 2016/399, kodeks graniczny Schengen – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/399 z 9.03.2016 r. w sprawie unijnego kodeksu zasad regulujących przepływ osób przez granice (kodeks graniczny Schengen) (Dz.Urz. UE L 77, s. 1, ze zm.)
- rozporządzenie 2017/2226 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/2226 z 30.11.2017 r. ustanawiające system wjazdu/wyjazdu (EES) w celu rejestrowania danych dotyczących wjazdu i wyjazdu obywateli państw trzecich przekraczających granice zewnętrzne państw członkowskich i danych dotyczących odmowy wjazdu w odniesieniu do takich obywateli oraz określające warunki dostępu do EES na potrzeby ochrony porządku publicznego i zmieniające konwencję wykonawczą do układu z Schengen i rozporządzenia (WE) nr 767/2008 i (UE) nr 1077/2011 (Dz.Urz. UE L 327, s. 20, ze zm.)
- rozporządzenie 2018/1806 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1806 z 14.11.2018 r. wymieniające państwa trzecie, których obywatele muszą posiadać wizy podczas przekraczania granic zewnętrznych, oraz te, których obywatele są zwolnieni z tego wymogu (Dz.Urz. UE L 303, s. 39, ze zm.)
- r.p.cz. – rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 25.11.2025 r. w sprawie wniosku o udzielenie cudzoziemcowi zezwolenia na pobyt czasowy (Dz.U. poz. 1647)
- r.w.w.c. – rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 25.06.2025 r. w sprawie wiz dla cudzoziemców (Dz.U. poz. 847)
- TFUE – Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.Urz. UE C 202 z 2016 r., s. 47)
- u.c. – ustawa z 12.12.2013 r. o cudzoziemcach (Dz.U. z 2025 r. poz. 1079 ze zm.)
- u.e.r.FUS – ustawa z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2025 r. poz. 1749 ze zm.)
- umowa o ruchu granicznym – umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach małego ruchu granicznego, podpisana w Kijowie 28.03.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 103, poz. 858 ze zm.)
- Umowa wystąpienia – umowa o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (Dz.Urz. UE L 29 z 2020 r., s. 7, ze zm.)

- u.o.z.u.p. – ustawa z 21.02.2025 r. o zmianie ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej polskiej (Dz.U. poz. 389)
- u.p.d.o.f. – ustawa z 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2025 r. poz. 163 ze zm.)
- u.p.d.o.p. – ustawa z 15.11.1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. z 2025 r. poz. 278 ze zm.)
- ustawa o PiP – ustawa z 13.04.2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy (Dz.U. z 2024 r. poz. 1712 ze zm.)
- u.p.o.u., specustawa – ustawa z 12.03.2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. z 2025 r. poz. 337 ze zm.)
- u.p.z. – ustawa z 20.04.2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2025 r. poz. 214), akt uchylony
- u.r.p. – ustawa z 20.03.2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia (Dz.U. poz. 620 ze zm.)
- u.s.p.w.p. – ustawa z 15.06.2012 r. o skutkach powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2025 r. poz. 1567)
- ustawa o Karcie Polaka – ustawa z 7.09.2007 r. o Karcie Polaka (Dz.U. z 2026 r. poz. 76)
- u.s.u.s. – ustawa z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2025 r. poz. 350 ze zm.)
- u.ś.o.z. – ustawa z 27.08.2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2025 r. poz. 1461 ze zm.)
- u.u.c.o., ustawa o udzielaniu cudzoziemcom ochrony – ustawa z 13.06.2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2025 r. poz. 223 ze zm.)
- u.w.d.p.p., ustawa o warunkach dopuszczalności powierzenia pracy cudzoziemcom – ustawa z 20.03.2025 r. o warunkach dopuszczalności powierzenia pracy cudzoziemcom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. poz. 621 ze zm.)
- u.w.n.s.w. – ustawa z 4.04.2025 r. o zmianie niektórych ustaw w celu wyeliminowania nieprawidłowości w systemie wizowym Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. poz. 622)

- u.w.t.p. – ustawa z 14.07.2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz.U. z 2025 r. poz. 1164 ze zm.)
- u.z.p.t. – ustawa z 9.07.2003 r. o zatrudnianiu pracowników tymczasowych (Dz.U. z 2025 r. poz. 236 ze zm.)
- u.z.s.P.U. – Umowa z 18.05.2012 r. między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o zabezpieczeniu społecznym (Dz.U. z 2013 r. poz. 1375)
- u.z.u.c. – ustawa z 24.04.2025 r. o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 619)

Czasopisma

- CzPKiNP – Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych
- M.Pod. – Monitor Podatkowy
- M.Praw. – Monitor Prawniczy
- M.P.Pr. – Monitor Prawa Pracy
- ONSA – Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego
- ONSAiWSA – Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego i Wojewódzkich Sądów Administracyjnych
- OSNP – Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych
- OSP – Orzecznictwo Sądów Polskich
- OTK-A – Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego – Seria A
- PiZS – Prawo i Zabezpieczenie Społeczne
- POP – Przegląd Orzecznictwa Podatkowego
- Prok. i Pr. – Prokuratura i Prawo

Inne

- CEIDG – Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
- EFTA – Europejskie Porozumienie Wolnego Handlu
- EOG – Europejski Obszar Gospodarczy
- GUS – Główny Urząd Statystyczny
- KAS – Krajowa Administracja Skarbowa
- KIS – Krajowa Informacja Skarbowa
- KRS – Krajowy Rejestr Sądowy
- KRUS – Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
- Model Konwencji – Modelowa Konwencja w sprawie podatku od dochodu i majątku
- OECD

Model Konwencji ONZ	-	Modelowa Konwencja w sprawie podatku od dochodu i majątku
NFZ	-	Narodowy Fundusz Zdrowia
NSA	-	Naczelnny Sąd Administracyjny
OECD	-	Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (Organisation for Economic Co-operation and Development)
PAN	-	Polska Akademia Nauk
PIP	-	Państwowa Inspekcja Pracy
PUP	-	powiatowy urząd pracy
RP	-	Rzeczpospolita Polska
SA	-	sąd apelacyjny
SG	-	Straż Graniczna
SN	-	Sąd Najwyższy
SO	-	sąd okręgowy
TK	-	Trybunał Konstytucyjny
UE	-	Unia Europejska
WSA	-	wojewódzki sąd administracyjny
ZUS	-	Zakład Ubezpieczeń Społecznych

WSTĘP

Problematyka zatrudniania cudzoziemców stanowi istotne zagadnienie prawne na wielu płaszczyznach, co spowodowane jest migracją obywateli państw trzecich, tj. niebędących obywatelami państw członkowskich Unii Europejskiej, do Polski. Dotyczy to zwłaszcza obywateli takich państw jak Białoruś czy Ukraina. Proces ten wymusza zmiany w ustawodawstwie liberalizujące zatrudnianie tych osób w Polsce oraz liberalizację prawa pobytu tych osób na terytorium Polski. Przejawami tej liberalizacji są m.in. możliwość zatrudnienia wskazanych cudzoziemców na podstawie wpisu oświadczenia o powierzeniu pracy cudzoziemcowi do ewidencji, uprawnienie do korzystania z małego ruchu granicznego, ruchu bezwizowego. Na zwiększony proces migracji istotny wpływ ma obecny konflikt zbrojny na terytorium Ukrainy, który spowodował stworzenie odrębnego dla obywateli Ukrainy systemu legalizującego ich pobyt i pracę na terytorium Polski. Regulacje te zawarto w ustawie o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Ustawa ta wprowadziła ułatwienia, tworząc dogodne warunki dla obywateli tego państwa do podjęcia zatrudnienia na terytorium Polski. W związku z napływem uchodźców od 2022 r. z Ukrainy wprowadzono również szereg regulacji dotyczących opodatkowania.

O aktualności tematyki związanej z legalizacją pobytu i legalizacją zatrudnienia cudzoziemców na terytorium RP świadczą obszerne nowelizacje ustaw dotyczących statusu cudzoziemców oraz warunków ich zatrudniania, które miały miejsce w 2025 r. Prawodawca uznał bowiem, że dotychczas obowiązujące regulacje przestały spełniać zakładane cele. Niezbędne było tym samym wprowadzenie licznych zmian systemo-

wych, które mają wpływ m.in. na uproszczenie dostępu cudzoziemców do polskiego rynku pracy, oraz usprawniających i skracających proces wydawania zezwoleń na pracę cudzoziemców. Celem zmian było również ograniczenie występujących nadużyć, usprawnienie procedur dotyczących powierzenia pracy cudzoziemcom, zmniejszenie zaległości załatwienia spraw przez urzędy oraz pełna elektronizacja postępowania.

Celem ostatnich zmian regulacji prawnych było też stworzenie mechanizmów prawnych umożliwiających monitorowanie obywateli państw trzecich nielegalnie przebywających na terytorium państw członkowskich m.in. poprzez dostęp do informacji zawartych w Systemie Informacyjnym Schengen (SIS).

Zasygnalizować należy, że proces zmian w regulacjach dotyczących legalizacji pobytu i legalizacji zatrudnienia cudzoziemców jest dynamiczny. Aktualnie procedowane są kolejne projekty zmian.

Przedmiotem niniejszego opracowania jest analiza obowiązujących regulacji prawnych dotyczących zatrudnienia cudzoziemców, łącząca wątki związane z prawem pracy, prawem administracyjnym, prawem podatkowym oraz ubezpieczeniami społecznymi, a ponadto próba rozstrzygnięcia części istotnych problemów w zakresie interpretacji przepisów. Powyższe ujęcie w zamyśle ma tworzyć obraz systemu regulacji prawnych zatrudniania w ramach form pracowniczych cudzoziemców ze szczególnym uwzględnieniem obywateli Ukrainy.

Publikacja w założeniu skierowana jest do pracodawców zatrudniających cudzoziemców i praktyków – podmiotów obsługujących przedsiębiorców oraz pracowników organów administracji. Z wiedzy zawartej w opracowaniu skorzystać mogą pracownicy uczelni oraz studenci studiów prawniczych i administracyjnych, a także słuchacze kursów związanych z problematyką zatrudniania cudzoziemców.

Praca uwzględnia stan prawny na dzień 1.01.2026 r.

Rozdział I

ZAGADNIENIA OGÓLNE

1. Źródła prawa regulującego zatrudnianie cudzoziemców na terytorium RP

Regulacje prawne dotyczące zatrudniania cudzoziemców na terytorium RP obejmują zarówno kwestie związane z legalizacją ich pobytu w Polsce, jak i regulacje związane z posiadaniem przez cudzoziemców różnych statusów wpływających na zasady podejmowania przez nich zatrudnienia na terytorium RP oraz z uzyskiwaniem zezwoleń na pracę.

W doktrynie zauważa się, że przepisy tzw. prawa cudzoziemców są obecnie jedną z najbardziej rozbudowanych części prawa administracyjnego materialnego. Specyfiką tej części prawa administracyjnego jest to, że w stopniu nieporównywalnym do innych dziedzin jest ona związana z prawem unijnym¹. Przepisy dotyczące cudzoziemców mają przede wszystkim materialnoprawny charakter, zawierają też liczne normy ustrojowe oraz normy procesowe, które niejednokrotnie wymagają współpracy międzynarodowej².

Do podstawowych aktów krajowego prawa dotyczącego zatrudniania cudzoziemców należą: ustawa z 20.03.2025 r. o rynku pracy i służbach

¹ M. Princ, *Mozaika rozwiązań prawnych wyznaczających status cudzoziemca* [w:] *Prawo administracyjne dziś i jutro*, red. J. Jagielski, M. Wierzbowski, Warszawa 2018, s. 123–124.

² M. Princ, *Mozaika rozwiązań...*, s. 125.

zatrudnienia³, ustawa z 20.03.2025 r. o warunkach dopuszczalności powierzenia pracy cudzoziemcom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej⁴ (które to ustawy zastąpiły obowiązującą dotychczas ustawę z 20.04.2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy⁵), ustawa z 12.12.2013 r. o cudzoziemcach⁶, ustawa z 13.06.2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej⁷, ustawa z 7.09.2007 r. o Karcie Polaka⁸, ustawa z 25.06.2015 r. – Prawo konsularne⁹, ustawa z 12.03.2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa¹⁰, ustawa z 15.06.2012 r. o skutkach powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej¹¹, ustawa z 14.07.2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin¹², ustawa z 9.11.2000 r. o repatriacji¹³, ustawa z 24.08.2007 r. o udziale Rzeczypospolitej Polskiej w Systemie Informacyjnym Schengen oraz Wizowym Systemie Informacyjnym¹⁴.

Regulacjami stosowanymi w procesie zatrudniania cudzoziemców są też ustawa z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy¹⁵ oraz ustawa z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego¹⁶.

³ Dz.U. poz. 620 ze zm.

⁴ Dz.U. poz. 621 ze zm.

⁵ Dz.U. z 2025 r. poz. 214 – ustawa ta została uchylona z dniem 1.06.2025 r. na podstawie art. 460 u.r.p.

⁶ Dz.U. z 2025 r. poz. 1079 ze zm.

⁷ Dz.U. z 2025 r. poz. 223 ze zm.

⁸ Dz.U. z 2023 r. poz. 192 ze zm.

⁹ Dz.U. z 2023 r. poz. 1329 ze zm.

¹⁰ Dz.U. z 2025 r. poz. 337 ze zm.

¹¹ Dz.U. z 2025 r. poz. 1567.

¹² Dz.U. z 2025 r. poz. 1164 ze zm.

¹³ Dz.U. z 2022 r. poz. 1105 ze zm.

¹⁴ Dz.U. z 2023 r. poz. 1355 ze zm.

¹⁵ Dz.U. z 2025 r. poz. 277 ze zm.

¹⁶ Dz.U. z 2025 r. poz. 1691.

Wskazane krajowe akty prawne „oplecione są” licznymi rozporządzeniami wykonawczymi, a także rozporządzeniami wojewodów, zawierającymi normy nie tylko materialnoprawne, ale w dużej części także normy procesowe.

Jak wyżej wskazano, znaczna część regulacji dotyczących zatrudniania cudzoziemców na terytorium RP znajduje się również w licznych regulacjach prawa międzynarodowego. Przykładami są: Konwencja dotycząca statusu uchodźców, sporządzona w Genewie dnia 28.07.1951 r.¹⁷, rozporządzenie (WE) nr 1931/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z 20.12.2006 r. ustanawiające przepisy dotyczące małego ruchu granicznego na zewnętrznych granicach lądowych państw członkowskich i zmieniające postanowienia Konwencji z Schengen¹⁸, Konwencja Wykonawcza do układu z Schengen z 14.06.1985 r. między Rządami Państw Unii Gospodarczej Beneluksu, Republiki Federalnej Niemiec oraz Republiki Francuskiej w sprawie stopniowego znoszenia kontroli na wspólnych granicach¹⁹, umowa zawarta w Schengen w 1985 r. „Konwencja Schengen I” oraz umowa z Schengen z czerwca 1990 r. o realizacji umowy z 1985 r. „Konwencja Schengen II” lub „Konwencja wykonawcza”²⁰, rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1861 z 28.11.2018 r. w sprawie utworzenia, funkcjonowania i użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen (SIS) w dziedzinie odpraw granicznych, zmiany konwencji wykonawczej do układu z Schengen oraz zmiany i uchylecia rozporządzenia (WE) nr 1987/2006²¹, rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/399 z 9.03.2016 r. w sprawie unijnego kodeksu zasad regulujących przepływ osób przez granice (kodeks graniczny Schengen)²², rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 810/2009 z 13.07.2009 r. ustanawiają-

¹⁷ Dz.U. z 1991 r. Nr 119, poz. 515.

¹⁸ Dz.Urz. UE L 405, s. 1, ze zm.

¹⁹ Dz.Urz. WE L 239 z 2000 r., s. 19, ze zm.

²⁰ Na temat historii i regulacji zawartych w tych konwencjach zob. szerzej A. Hądzińska-Wyrobek, *Uchodźcy – azyl polityczny i status uchodźcy w Polsce po 1945 roku*, Poznań 2015, s. 285–288.

²¹ Dz.Urz. UE L 312, s. 14, ze zm.

²² Dz.Urz. UE L 77, s. 1, ze zm.

ce Wspólnotowy Kodeks Wizowy (kodeks wizowy)²³, rozporządzenie Rady (WE) nr 1683/95 z 29.05.1995 r. ustanawiające jednolity formularz wizowy²⁴, rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 767/2008 z 9.07.2008 r. w sprawie Wizowego Systemu Informacyjnego (VIS) oraz wymiany informacji pomiędzy państwami członkowskimi na temat wiz krótkoterminowych, wiz długoterminowych i dokumentów pobytowych (rozporządzenie w sprawie VIS)²⁵, decyzja nr 1/80 Rady Stowarzyszenia Republiki Tureckiej i EWG z 19.09.1980 r. w sprawie rozwoju Stowarzyszenia, która to Rada została powołana na podstawie Układu ustanawiającego stowarzyszenie między Europejską Wspólnotą Gospodarczą a Turcją, podpisanego w Ankarze 12.09.1963 r.²⁶, umowa o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej²⁷, Porozumienie o Europejskim Obszarze Gospodarczym, podpisane w Oporto 2.05.1992 r.²⁸, Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (EKPC), sporządzona w Rzymie 4.11.1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2²⁹.

Istotna z punktu widzenia zatrudnienia cudzoziemców była grupa dyrektyw, które miały stymulować napływ cudzoziemców do Unii Europejskiej. Należą do niej: dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1883 z 20.10.2021 r. w sprawie warunków wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich w celu zatrudnienia w zawodzie wymagającym wysokich kwalifikacji oraz uchylecia dyrektywy Rady 2009/50/WE³⁰, dyrektywa Rady 2003/109/WE z 25.11.2003 r. w sprawie statusu obywateli państw trzecich będących rezydentami długotermi-

²³ Dz.Urz. UE L 243, s. 1, ze zm.

²⁴ Dz.Urz. UE L 164, s. 1, ze zm.

²⁵ Dz.Urz. UE L 218, s. 60, ze zm.

²⁶ Dz.Urz. UE L 217 z 1964 r., s. 3687.

²⁷ Dz.Urz. UE L 29 z 2020 r., s. 7, ze zm.

²⁸ Dz.Urz. WE L 1 z 1994 r., s. 3, ze zm.

²⁹ Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.

³⁰ Dz.Urz. UE L 382, s. 1.

nowymi³¹, dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/801 z 11.05.2016 r. w sprawie warunków wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich w celu prowadzenia badań naukowych, odbycia studiów, szkoleń, udziału w wolontariacie, programach wymiany młodzieży szkolnej lub projektach edukacyjnych oraz podjęcia pracy w charakterze *au pair*³², dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/98/UE z 13.12.2011 r. w sprawie procedury jednego wniosku o jedno zezwolenie dla obywateli państw trzecich na pobyt i pracę na terytorium państwa członkowskiego oraz w sprawie wspólnego zbioru praw dla pracowników z państw trzecich przebywających legalnie w państwie członkowskim³³, dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/36/UE z 26.02.2014 r. w sprawie warunków wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich w celu zatrudnienia w charakterze pracownika sezonowego³⁴, zalecenie Komisji (UE) 2023/2611 z 15.11.2023 r. w sprawie uznawania kwalifikacji obywateli państw trzecich³⁵.

Aktualnie oczekują na wejście w życie m.in.: rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1358 z 14.05.2024 r. w sprawie ustanowienia systemu Eurodac do porównywania danych biometrycznych w celu skutecznego stosowania rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1351 i (UE) 2024/1350 i dyrektywy Rady 2001/55/WE oraz w celu identyfikowania nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich oraz bezpaństwowców, w sprawie występowania z wnioskami o porównanie z danymi Eurodac przez organy ścigania państw członkowskich i Europol na potrzeby ochrony porządku publicznego, w sprawie zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1240 i (UE) 2019/818 oraz w sprawie uchylenia rozporządzenia

³¹ Dz.Urz. UE L 16 z 2004 r., s. 44, ze zm. Zob. szerzej E. Tuora-Schwierskott, *Migracje a polityki migracyjne. Prawo Unii Europejskiej na tle wybranych doświadczeń krajowych*, Ratzbona 2015, s. 119.

³² Dz.Urz. UE L 132, s. 21, ze zm., która uchyliła dyrektywę 2004/114/WE z 13.12.2004 r. w sprawie warunków przyjmowania obywateli państw trzecich w celu odbywania studiów, udziału w wymianie młodzieży szkolnej, szkoleniu bez wynagrodzenia lub wolontariacie.

³³ Dz.Urz. UE L 343, s. 1, ze zm.

³⁴ Dz.Urz. UE L 94, s. 375.

³⁵ Dz.Urz. UE L 2023/2611.

Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 603/2013³⁶, rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1356 z 14.05.2024 r. w sprawie wprowadzenia kontroli przesiewowej obywateli państw trzecich na granicach zewnętrznych oraz zmiany rozporządzeń (WE) nr 767/2008, (UE) 2017/2226, (UE) 2018/1240 i (UE) 2019/817³⁷, rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1351 z 14.05.2024 r. w sprawie zarządzania azylem i migracją, zmiany rozporządzeń (UE) 2021/1147 i (UE) 2021/1060 oraz uchylecia rozporządzenia (UE) nr 604/2013³⁸, rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/2667 z 22.11.2023 r. w sprawie zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 767/2008, (WE) nr 810/2009 i (UE) 2017/2226, rozporządzeń Rady (WE) nr 693/2003 i (WE) nr 694/2003 oraz konwencji wykonawczej do układu z Schengen w zakresie cyfryzacji procedury wizowej³⁹.

2. Pojęcie „cudzoziemiec”

Pojęcie cudzoziemca jest różnie definiowane w aktach prawnych⁴⁰, m.in. regulujących kwestie związane z pobytem, zatrudnieniem czy ochroną cudzoziemców na terytorium RP. Jak wskazuje W. Czapliński, klasyfikacja cudzoziemców według prawa wspólnotowego (europejskiego) pozwala rozróżnić trzy ich kategorie: osoby będące obywatelami państw członkowskich (I), członkowie rodzin (małżonek, dzieci) obywateli państw członkowskich, którzy nie mają obywatelstwa (II), obywatele państw trzecich (nieczłonkowskich) niezwiązani rodzinnie z obywatelami Unii (III). Status grupy I regulują przepisy prawa wspólnotowego, osoby z grupy II są generalnie traktowane na równi z grupą I, grupa III

³⁶ Dz.Urz. UE L 2024/1358.

³⁷ Dz.Urz. UE L 2024/1356.

³⁸ Dz.Urz. UE L 2024/1351.

³⁹ Dz.Urz. UE L 2023/2667.

⁴⁰ Na ten temat zob. szerzej M. Kumela-Romańska, *Administracyjnoprawny status cudzoziemca w Polsce*, LEX 2017, rozdział 3. Pojęcie „cudzoziemiec” w systemie polskiego prawa pozytywnego.

ma sytuację prawną zróżnicowaną w zależności od państwa⁴¹. J. Chlebny na podstawie różnych kryteriów wskazuje na następujące kategorie cudzoziemców: cudzoziemców – obywateli UE, cudzoziemców traktowanych podobnie jak obywatele Unii i pozostałych cudzoziemców, tzw. obywatele państw trzecich (klasyfikacja z perspektywy prawa do wjazdu i pobytu w RP), cudzoziemców ubiegających się o udzielenie ochrony międzynarodowej oraz cudzoziemców, których wjazd i pobyt związane są z realizacją innego celu, np. podjęcia pracy, cudzoziemców pochodzenia polskiego lub nieposiadających takiego pochodzenia⁴².

Stosunkowo wąską definicję tego pojęcia zawiera art. 1 ust. 2 u.s.p.w.p., zaliczając do cudzoziemców: osobę niebędącą obywatelem państwa członkowskiego UE, obywatelem państwa członkowskiego Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA), obywatelem Konfederacji Szwajcarskiej, członków ich rodzin.

Na szerszą definicję pojęcia cudzoziemca wskazuje art. 3 pkt 2 u.c., zgodnie z którym cudzoziemiec to każdy, kto nie posiada obywatelstwa polskiego. Do tej definicji cudzoziemca odwołuje się też art. 2 pkt 4 u.u.c.o.

Przepis art. 2 ust. 1 pkt 7 u.p.z. definiował cudzoziemca jako osobę nieposiadającą obywatelstwa polskiego. W art. 2 ust. 1 u.w.d.p.p. wprowadzono nową definicję cudzoziemca, definiując go jako każdego, kto nie posiada obywatelstwa polskiego. Jak wynika z uzasadnienia do projektu wskazanej ustawy, celem tej zmiany było ujednoclenie definicji cudzoziemca z tą obowiązującą na gruncie ustawy o cudzoziemcach⁴³.

⁴¹ W. Czaplński, *Status prawny obywateli państw nie będących członkami Unii Europejskiej w obrębie Unii*, Warszawa 1996, s. 4.

⁴² Szerzej na ten temat zob. J. Chlebny, 2.2.8.1.5. *Niejednolite traktowanie cudzoziemców* [w:] *System Prawa Administracyjnego Procesowego*, t. 4, *Postępowania autonomiczne i szczególnie. Postępowania niejurusdykcyjne*, red. A. Matan, LEX 2021.

⁴³ Zob. <https://www.sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/druk.xsp?nr=949> (dostęp: 1.01.2026 r.).

W doktrynie pojawia się też negatywna definicja cudzoziemca, wskazująca brak aktualnego obywatelstwa państwa, w którym osoba przebywa lub przez które przejeżdża⁴⁴.

Analiza zawarta w opracowaniu będzie się odnosić do cudzoziemców w węższym rozumieniu. Nie będzie dotyczyć cudzoziemców: członków misji dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych oraz innych osób zrównanych z nimi na podstawie ustaw, umów lub powszechnie ustalonych zwyczajów międzynarodowych, obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej lub państw członkowskich Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, obywateli Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, o których mowa w art. 10 ust. 1 lit. b oraz d Umowy wystąpienia oraz członków ich rodzin, o których mowa w art. 10 ust. 1 lit. e oraz f Umowy wystąpienia. Do powierzenia pracy tym osobom lub pełnienia funkcji z mocy art. 1 ust. 4 u.w.d.p.p. ustawy tej nie stosuje się. W uzasadnieniu projektu o warunkach dopuszczalności powierzenia pracy cudzoziemcom wskazano, że w art. 1 u.w.d.p.p. ze względu na obowiązujące umowy międzynarodowe i powszechnie przyjęte zwyczaje międzynarodowe przewiduje się, że z zakresu stosowania projektowanej ustawy wyłączone będzie wyraźnie wykonywanie pracy przez członków misji dyplomatycznych (szefów misji, członków personelu dyplomatycznego, administracyjnego i technicznego oraz personelu służby) i urzędów konsularnych (urzędników konsularnych, pracowników konsularnych i członków personelu służby) oraz osób z nimi zrównanych⁴⁵.

3. Pojęcie „wykonywanie pracy”

Jak słusznie zauważa M. Kumela-Romańska, wykonywanie pracy przez cudzoziemca na gruncie regulacji prawa administracyjnego rozumiane jest szeroko i oznacza nie tylko zatrudnienie, ale także wykonywanie

⁴⁴ Zob. szerzej J. Białocerkiewicz, *Prawo międzynarodowe publiczne. Zarys wykładu*, Olsztyn 2007, s. 252.

⁴⁵ Zob. <https://www.sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/druk.xsp?nr=949> (dostęp: 1.01.2026 r.).

innej pracy zarobkowej lub pełnienie funkcji w zarządach osób prawnych, podczas gdy inna praca zarobkowa została zdefiniowana jako wykonywanie pracy, świadczenie usług na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia, umowy o dzieło albo w okresie członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych lub spółdzielni usług rolniczych⁴⁶.

Przepisy art. 3 pkt 23 u.c. pojęcie „wykonywanie pracy przez cudzoziemca” wiąże z wykonywaniem pracy przez cudzoziemca w związku z powierzeniem mu pracy w rozumieniu art. 2 pkt 9 u.w.d.p.p., tj.:

- a) wykonywania pracy na terytorium RP na podstawie stosunku pracy, stosunku służbowego lub umowy o pracę nakładczą lub
- b) wykonywania pracy lub świadczenia usług na terytorium RP na podstawie umów cywilnoprawnych, w szczególności umowy zlecenia, umowy o świadczenie usług, umowy o dzieło lub umowy o pomocy przy zbiorach w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników, albo wykonywania pracy w okresie członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych lub spółdzielni usług rolniczych, lub
- c) pełnienia funkcji w zarządach osób prawnych wpisanych do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, zwanego dalej „rejestrem przedsiębiorców KRS”, lub spółek kapitałowych w organizacji, jeżeli cudzoziemiec przebywa na terytorium RP, lub
- d) reprezentacji lub prowadzenia spraw spółki komandytowej lub komandytowo-akcyjnej wpisanej do rejestru przedsiębiorców KRS, jeżeli cudzoziemiec przebywa na terytorium RP, lub
- e) pełnienia funkcji prokurenta przedsiębiorcy wpisanego do rejestru przedsiębiorców KRS, jeżeli cudzoziemiec przebywa na terytorium RP, lub
- f) wykonywania pracy na terytorium RP w ramach delegowania, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 3⁴⁷.

⁴⁶ M. Kumela-Romańska, *Administracyjnoprawny status cudzoziemca...*, LEX 2017, rozdział 4.2.1. Administracyjnoprawne uprawnienie cudzoziemca do wykonywania pracy jako forma reglamentacji udziału cudzoziemców w obrocie prywatnoprawnym.

⁴⁷ Zmiana art. 3 pkt 23 u.c. wprowadzona art. 96 u.w.d.p.p.

W art. 1 ust. 4 u.w.d.p.p. spod działania tej ustawy wyłączono:

- a) pracę cudzoziemca, który jest przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG, wykonywaną na podstawie umowy cywilnoprawnej w ramach jego działalności gospodarczej;
- b) pełnienie funkcji przez członków misji dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych oraz innych osób zrównanych z nimi na podstawie ustaw, umów lub powszechnie ustalonych zwyczajów międzynarodowych;
- c) świadczenia wolontariuszy wykonywane na zasadach określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- d) wykonywanie zadań w ramach stażu, o którym mowa w art. 3 pkt 16a u.c., przez cudzoziemca, który przebywa na terytorium RP na podstawie wizy wydanej w celu, o którym mowa w art. 60 ust. 1 pkt 13a u.c., lub posiada zezwolenie na pobyt czasowy dla stażysty, o którym mowa w art. 157a u.c.;
- e) okazjonalne, incydentalne wykonywanie na rzecz podmiotu zagranicznego czynności niemających związku z rynkiem pracy i gospodarką RP, przez cudzoziemca, który przebywa na terytorium RP w innym celu niż wykonywanie tych czynności, w szczególności jeżeli czynności te nie mają na celu świadczenia usług przez podmiot zagraniczny z terytorium lub na terytorium RP i ich wykonywanie nie jest organizowane bezpośrednio lub pośrednio przez podmiot zagraniczny.

W uzasadnieniu do projektu ustawy o warunkach dopuszczalności powierzenia pracy cudzoziemcom wskazano, że wyłącza ona *explicitie* z zakresu przedmiotowego ustawy określone formy aktywności ekonomicznej cudzoziemca oraz określone grupy cudzoziemców, do których nie należy stosować przepisów projektowanej ustawy, ponieważ warunki podjęcia tej aktywności są określone odrębnymi przepisami prawa polskiego, bezpośrednio stosowanymi postanowieniami umów międzynarodowych lub powszechnie stosowanymi zwyczajami międzynarodowymi bądź aktywność ta na terytorium RP ma charakter incydentalny i nie ma żadnego związku z polskim rynkiem pracy⁴⁸.

⁴⁸ Zob. <https://www.sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/druk.xsp?nr=949> (dostęp: 1.01.2026 r.).

Zgodnie z uzasadnieniem projektu do ustawy o warunkach dopuszczalności powierzenia pracy cudzoziemcom w art. 4 u.w.d.p.p. wyraźnie określono, że projektowana ustawa nie ma zastosowania w przypadku okazjonalnego wykonywania czynności na rzecz zagranicznego podmiotu zatrudniającego, jeżeli nie mają one związku z polskim rynkiem pracy i odbywają się w trakcie pobytu cudzoziemca na terytorium RP, który ma inny cel niż wykonywanie tych czynności. Przepis ten nie dotyczy przypadku, w którym cudzoziemiec, będący pracownikiem pracodawcy zagranicznego, będzie przebywał w Polsce w celu wykonywania pracy na rzecz tego pracodawcy. W takim przypadku pracodawca zagraniczny powinien złożyć wniosek o udzielenie zezwolenia na pracę, a brak zezwolenia na pracę powinien być kwalifikowany jako nielegalne zatrudnienie cudzoziemca⁴⁹.

Definicję „zatrudnienia” zawierał przepis art. 2 ust. 1 pkt 43 u.p.z., zgodnie z którym zatrudnienie oznaczało wykonywanie pracy na podstawie stosunku pracy, stosunku służbowego oraz umowy o pracę nakładczą. Definicję „innej pracy zarobkowej” zawierał natomiast przepis art. 2 ust. 1 pkt 11 u.p.z., zgodnie z którym było to wykonywanie pracy lub świadczenie usług na podstawie umów cywilnoprawnych, w tym umowy agencyjnej, umowy zlecenia, umowy o dzieło lub umowy o pomocy przy zbiorach w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników albo wykonywanie pracy w okresie członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych lub spółdzielni usług rolniczych.

Przepis art. 2 pkt 51 u.r.p. w sposób analogiczny jak art. 2 ust. 1 pkt 43 u.p.z. definiuje pojęcie „zatrudnienie”, natomiast art. 2 pkt 9 u.r.p. w sposób analogiczny jak art. 2 ust. 1 pkt 11 u.p.z. definiuje pojęcie „inna praca zarobkowa”, dodając do jego treści „umowy o świadczenie usług, do której stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu”.

Zasygnalizować należy, że z mocy art. 5 ust. 1 u.w.d.p.p. powierzenie pracy cudzoziemcowi wymaga zawarcia z cudzoziemcem umowy w formie pisemnej przed dopuszczeniem go do pracy, z wyjątkiem przypadków,

⁴⁹ Zob. <https://www.sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/druk.xsp?nr=949> (dostęp: 1.01.2026 r.).

o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2 u.w.d.p.p. W uzasadnieniu do projektu tej ustawy wskazano, że podobnie jak w obecnie nieobowiązującym art. 88h ust. 1 pkt 3 i art. 90d u.p.z., przewidziano obowiązek zawarcia z cudzoziemcem umowy w formie pisemnej oraz przetłumaczenia jej na język zrozumiały dla cudzoziemca. Przepis obejmuje cudzoziemców, od których jest wymagane zezwolenie na pracę, zwolnionych z tego zezwolenia oraz wykonujących pracę na podstawie oświadczenia o powierzeniu pracy cudzoziemcowi. Tłumaczenie nie jest wymagane, gdy umowa jest sporządzona w języku dla cudzoziemca zrozumiałym. Podmiot powierzający pracę cudzoziemcowi ma obowiązek sporządzić i przechowywać przez okres nie krótszy niż 2 lata tłumaczenie umowy na język polski przez tłumacza przysięgłego, w przypadku gdy została ona sporządzona w języku obcym⁵⁰.

4. Postępowania administracyjne związane z uzyskaniem prawa do legalnego pobytu na terytorium RP

Procedury związane z uzyskaniem prawa do legalnego pobytu na terytorium RP uregulowane zostały w ustawie o cudzoziemcach, ustawie o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP, ustawie o Karcie Polaka, specustawie. W doktrynie postępowania, w których nie tylko bezpośrednio, ale i pośrednio zostanie ustalone prawo do wjazdu lub pobytu cudzoziemca w Polsce, zalicza się do postępowań administracyjnych w sprawach cudzoziemców (w znaczeniu węższym). Do postępowań tych zalicza się też postępowania administracyjne, w wyniku których pozbawia się cudzoziemca prawa do wjazdu lub pobytu, np. postępowanie w sprawie zobowiązania cudzoziemca do powrotu, cofnięcia udzielonego zezwolenia pobytowego albo unieważnienia wizy⁵¹. Sprawy dotyczące zezwolenia na wjazd i pobyt czy udzielenia ochrony należą do spraw osobistych cudzoziemca, w których rozstrzyga się o osobistym

⁵⁰ Zob. <https://www.sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/druk.xsp?nr=949> (dostęp: 1.01.2026 r.).

⁵¹ J. Chlebny, 2.2.8.1.1. *Pojęcie postępowania administracyjnego w sprawach cudzoziemców* [w:] *System Prawa Administracyjnego Procesowego*, t. 4, LEX 2021.

statusie cudzoziemca albo o osobistym uprawnieniu lub obowiązku adresata decyzji⁵².

Od powyższych postępowań administracyjnych odróżnić należy postępowania administracyjne dotyczące *stricte* uzyskania prawa do legalnego zatrudnienia na terytorium RP, jakimi są postępowanie administracyjne w sprawie udzielenia zezwolenia na pracę toczące się na podstawie ustawy o warunkach dopuszczalności powierzenia pracy cudzoziemcom: art. 6–16, 18, 22, 24 (rozdział 1) – regulacje ogólne dotyczące wszystkich rodzajów zezwoleń na pracę, oraz regulacje szczególne zawarte w kolejnych poszczególnych rozdziałach 2–5, które odnoszą się do poszczególnych rodzajów zezwoleń na pracę, a także postępowanie w sprawie wpisu oświadczenia o powierzeniu pracy cudzoziemcowi toczące się na podstawie regulacji zawartych w rozdziale 6 u.w.d.p.p.

Przedmiotowe postępowania administracyjne związane z uzyskaniem prawa do legalnego pobytu na terytorium RP umożliwiają nabycie ważnego dokumentu uprawniającego do pobytu, co jest istotne z uwagi na treść art. 4 ust. 2–5 u.w.d.p.p., stosownie do którego treści podmiot powierzający pracę cudzoziemcowi żąda od cudzoziemca przedstawienia przed rozpoczęciem pracy ważnego dokumentu uprawniającego do pobytu na terytorium RP (ust. 2), może też żądać od cudzoziemca przedstawienia dokumentu uprawniającego do pobytu na terytorium RP przez okres wykonywania pracy przez cudzoziemca (ust. 3). Zgodnie z art. 4 ust. 4 i 5 u.w.d.p.p. podmiot powierzający pracę cudzoziemcowi przechowuje kopie dokumentów uprawniających do pobytu na terytorium RP przez cały okres wykonywania pracy przez cudzoziemca oraz przez okres, o którym mowa w ust. 6. Przepisów ust. 2–4 nie stosuje się do cudzoziemca, o którym mowa w art. 3 ust. 1 pkt 1–5 u.w.d.p.p. Przed wprowadzeniem ustawy o warunkach dopuszczalności powierzenia pracy cudzoziemcom przepis art. 2 u.s.p.w.p. odnosił się do powyższej kwestii.

⁵² J. Chlebny, 2.2.8.1.7. Strona postępowania w sprawach cudzoziemców [w:] *System Prawa Administracyjnego Procesowego*, t. 4, LEX 2021.

Uzyskanie przez cudzoziemca prawa do legalnego pobytu na terytorium RP jest istotne dla późniejszego uzyskania przez niego zezwolenia na pobyt czasowy i pracę na terytorium RP. Na mocy bowiem art. 100 ust. 1 pkt 9 w zw. z art. 117 u.c. podstawą wydania decyzji odmawiającej zezwolenia na pobyt czasowy i pracę jest okoliczność, że cudzoziemiec złożył wniosek podczas nielegalnego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub przebywa na tym terytorium nielegalnie.

Na procedurę związaną z zatrudnieniem cudzoziemców składają się m.in. różnorodne postępowania administracyjne związane z legalizacją pobytu oraz z legalizacją zatrudnienia na terytorium RP. Postępowania te toczą się w trybie jurysdykcyjnego postępowania administracyjnego w klasycznej jego postaci, ale też zdarzają się postępowania, które toczą się w trybie milczącego załatwienia sprawy, o którym mowa w rozdziale 8a k.p.a., jak np. w art. 139n ust. 1 pkt 3 u.c., art. 156b ust. 1 pkt 3 u.c., art. 149b ust. 1 pkt 5 u.c., które to postępowania mają postać milczącej zgody, o której mowa w art. 122a § 2 pkt 2 k.p.a. Przepisy objęte regulacjami dotyczącymi cudzoziemców zawierają odrębności w stosunku do regulacji kodeksowych w tym zakresie. Milcząca zgoda polega na tym, że sprawę uznaje się za załatwioną milcząco w sposób w całości uwzględniający żądanie strony, jeżeli w terminie określonym w przepisie szczególnym organ nie wniesie sprzeciwu w drodze decyzji.

Wśród wskazanych wyżej postępowań administracyjnych znajdują się takie, które formę „decyzji” zastrzegają wyłącznie dla rozstrzygnięcia negatywnego, przewidując w takim przypadku wydanie decyzji „odmawiającej”, np. art. 28 i 33 u.c., które dotyczą odmowy wjazdu cudzoziemca⁵³. Innym przykładem są art. 50 i 52 u.c., które wskazują formę decyzji administracyjnej dla odmowy dokonania wpisu zaproszenia do ewidencji zaproszeń. Jak słusznie wskazuje M. Kumela-Romańska,

⁵³ Na podstawie § 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z 19.08.2014 r. w sprawie sposobu odnotowywania w dokumencie podróży cudzoziemca wydania decyzji o odmowie wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. poz. 1329) – w dokumencie podróży cudzoziemca odnotowuje się wydanie decyzji o odmowie wjazdu na terytorium RP przez odciśnięcie stempla wjazdowego i przekreślenie go na krzyż czarnym niewywabialnym tuszem oraz zapisanie niewywabialnym tuszem, naprzeciw przekreślenia po prawej stronie, podstawy prawnej wydania tej decyzji.

samo wpisanie zaproszenia do rejestru zaproszeń jest czynnością o charakterze materialno-technicznym. Nie wymaga wydania decyzji administracyjnej⁵⁴. Podobnie jest w postępowaniu w sprawie rozpatrzenia wniosku o wydanie cudzoziemcowi dokumentu podróży przekazanego do depozytu przed zakończeniem postępowania w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej (odmowa wydania następuje w formie decyzji administracyjnej – tak w art. 31 ust. 5 u.u.c.o., wydanie natomiast następuje bezdecyzyjnie).

Stopień skomplikowania procedur administracyjnoprawnych związanych z zatrudnieniem cudzoziemców jest tym większy, że postępowania administracyjne w tych sprawach prowadzone są nie tylko na podstawie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego, ale także na podstawie regulacji procesowych szczególnych zawartych w ustawach i rozporządzeniach wykonawczych do tych ustaw, np. ustawie o warunkach dopuszczalności powierzenia pracy cudzoziemcom, ustawie o cudzoziemcach, ustawie o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP, ustawie o Karcie Polaka. Postępowania w tych sprawach należą do tzw. postępowań administracyjnych szczególnych (nieautonomicznych). Jak wskazuje J. Chlebny, przepisy procesowe zawarte w ustawach materialnoprawnych dotyczących cudzoziemców mają charakter regulacji szczególnej w stosunku do Kodeksu postępowania administracyjnego. Stosowanie kodeksu w tych sprawach wymaga uwzględnienia reguły *lex specialis derogat legi generali*. Przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego stosuje się bez modyfikacji w zakresie nieuregulowanym w ustawach materialnoprawnych. W sprawach tych standard gwarancji procesowych przewidzianych w kodeksie ulega niejednokrotnie modyfikacji, przepisy ustaw materialnoprawnych często dają pierwszeństwo interesowi ogólnemu, społecznemu, poprzez ochronę bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz interesu państwa, poszerzają ponadto gwarancje procesowe⁵⁵.

⁵⁴ M. Kumela-Romańska, *Ustawa o cudzoziemcach. Komentarz*, LEX 2020, art. 51.

⁵⁵ J. Chlebny, 2.2.8.1.6. *Stosowanie kodeksu postępowania administracyjnego w sprawach cudzoziemców* [w:] *System Prawa Administracyjnego Procesowego*, t. 4, LEX 2021.

W wypadku postępowań administracyjnych związanych z uzyskaniem prawa do legalnego pobytu na terytorium RP zakres dekodyfikacji Kodeksu postępowania administracyjnego jest dużo bardziej obszerny niż w wypadku postępowań o wydanie zezwolenia na pracę czy też wpisu oświadczenia o powierzeniu pracy cudzoziemcowi, prowadzonych na podstawie ustawy o warunkach dopuszczalności powierzenia pracy cudzoziemcom.

W treści powyższych ustaw znajdują się też odesłania do stosowania przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego, np. art. 4 u.u.c.o. wskazuje, że do postępowań w sprawach uregulowanych w ustawie stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, o ile ustawa o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nie stanowi inaczej, art. 4 ust. 1 ustawy o Karcie Polaka wskazuje, że do postępowań w sprawach uregulowanych w ustawie stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej.

W treści niektórych z powyższych ustaw znajdują się również wskazania co do niestosowania konkretnych regulacji procesowych zawartych w Kodeksie postępowania administracyjnego, np. art. 33 ust. 2 u.u.c.o. (który w postępowaniu w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej wyłącza stosowanie przepisu art. 64 § 2 k.p.a.), art. 44 ust. 3 u.u.c.o. (który przy przesłuchaniu wnioskodawcy w tym postępowaniu wyłącza stosowanie art. 79 k.p.a.), art. 10 ust. 1 u.c. (który w postępowaniach prowadzonych na podstawie ustawy wyłącza stosowanie art. 73 § 1 i 1a, art. 79 oraz 81 k.p.a., gdy „cudzoziemiec będący stroną postępowania przebywa za granicą i nie ustanowił pełnomocnika do prowadzenia sprawy zamieszkałego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej”), art. 10 ust. 2 u.c. (w postępowaniach prowadzonych przez ministra właściwego do spraw zagranicznych w sprawach określonych w dziale IV rozdziale 1, tj. dotyczących wydawania wiz, wyłącza stosowanie przepisów art. 10, 21, 28, 29, 31, 34, 48, 50, 51, 61 § 2, art. 63–65, 66a, 67, 78, 81, 89, 97, 98, 107, 154–163a oraz 261 k.p.a.), a także przepis art. 11 ust. 3 u.c. (który wyłącza stosowanie art. 79 § 1 k.p.a. przy dokonywaniu sprawdzenia lokalu przez funkcjonariuszy Straży Granicznej w toku postępowań prowadzonych na podstawie ustawy o cudzoziemcach).

Wskazany wyżej sposób regulacji procesowych w sprawach, których dotyczą powyższe postępowania, jest skomplikowany i może być mało czytelny dla cudzoziemców oraz podmiotów powierzających cudzoziemcom pracę. Aby przyjąć właściwą procedurę legalizującą pobyt cudzoziemca na terytorium RP i aby ustalić, czy w konkretnym przypadku jest wymagane zezwolenie na pracę, konieczna jest szczegółowa analiza powyższych ustaw. Dodatkowo w ramach nawet jednej ustawy stosowanie regulacji procesowych jest wielopoziomowe, wymaga ustalenia, w jakim zakresie stosuje się w niej przepisy Prawa konsularnego, a w jakim zakresie Kodeks postępowania administracyjnego. Ponadto regulacje szczególne do tego kodeksu porozrzucane są w ramach jednej ustawy, np. w ustawie o cudzoziemcach, w której część przepisów procesowych wskazano we wstępnej części ustawy, część w regulacjach ogólnych w ramach poszczególnych rozdziałów i w końcu część w odniesieniu do postępowań administracyjnych w konkretnych sprawach objętych ustawą. Strony postępowań administracyjnych prowadzonych na podstawie tych ustaw dokładnie muszą analizować regulacje całych ustaw, aby w sposób należyty korzystać ze swoich uprawnień procesowych, określonych w tych aktach.

Rozważenia wymaga stworzenie jednej wspólnej ustawy zawierającej wszystkie regulacje procesowe dotyczące tych postępowań administracyjnych. Należy przy tym zaznaczyć, że ustawa o warunkach dopuszczalności powierzenia pracy cudzoziemcom usystematyzowała regulacje procesowe dotyczące postępowań związanych z wydaniem zezwoleń na pracę, wyodrębniając regulacje ogólne w rozdziale pierwszym i regulacje szczególne dotyczące poszczególnych rodzajów zezwoleń na pracę w kolejnych rozdziałach, tj. od rozdziału drugiego do piątego – co należy ocenić pozytywnie. Do osobnego rozdziału, tj. szóstego, wyodrębniła regulacje procesowe dotyczące oświadczenia o powierzeniu pracy cudzoziemcowi.

Poziom skomplikowania w stosowaniu regulacji procesowych w tych postępowaniach dodatkowo pogłębia to, że we wskazanych ustawach znajdują się też odesłania do Prawa konsularnego, np. art. 4 ust. 2 ustawy o Karcie Polaka przewiduje, że do postępowań w sprawach należących do właściwości konsulów stosuje się przepisy Prawa konsularnego. Ode-

słanie takie znajduje się też w art. 5 ust. 1 u.c., stosownie do którego do postępowań w sprawach uregulowanych w ustawie o cudzoziemcach należących do właściwości konsułów, stosuje się przepisy Prawa konsularnego, o ile ustawa nie stanowi inaczej. Zauważyć należy, że ustawa o cudzoziemcach odsyła również do stosowania przepisów kodeksu wizowego (tj. rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 810/2009 z 13.07.2009 r. ustanawiającego Wspólny Kodeks Wizowy), z wyłączeniem art. 9 ust. 2 zdanie drugie tego rozporządzenia. Odesłanie to dotyczy „zakresu nieuregulowanego przepisami działu IV do wydawania, cofania lub unieważniania wiz krajowych lub przedłużania okresu ich ważności lub okresu pobytu cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej objętego tymi wizami”.

Wskazać należy, że znajomość toku powyższych postępowań administracyjnych jest szczególnie istotna zarówno dla podmiotu powierzającego pracę cudzoziemcowi, jak i samego cudzoziemca. Wiedza na temat ich przebiegu umożliwi obu tym podmiotom planowanie zatrudnienia, zwłaszcza w sytuacji okresów przejściowych, tj. gdy kończy się okres ważności któregoś z tytułów pobytu czy tytułu do legalnego wykonywania pracy. Wiedza ta zapobiega sytuacji nielegalnego zatrudnienia cudzoziemca na terytorium RP.

Jak wskazuje J. Chlebny, w przepisach ustaw dotyczących cudzoziemców przewidziane są różne postacie współdziałania organów administracji publicznej. Współdziałanie materialne (którego tryb określają art. 106 i 106a k.p.a.) występuje w przypadku art. 94 ust. 2 u.u.c.o. Zachodzą też przypadki współpracy zbliżonej do współdziałania materialnoprawnego z organami państw członkowskich Unii, np. art. 46 u.u.c.o. (poprzednio była to opinia, obecnie są to konsultacje). Licznie występują natomiast przypadki współdziałania procesowego, np. art. 45 u.u.c.o. i art. 109 u.c.⁵⁶ Autor ten zauważa, że w postępowaniach w sprawach cudzoziemców realizowane są też zadania związane z ochroną bezpieczeństwa i porządku publicznego, czynności wyjaśniające ukierunkowane na ustalenie skutków decyzji dla bezpieczeństwa i porządku publicznego,

⁵⁶ J. Chlebny, 2.2.8.1.9. *Współdziałanie organów w sprawach cudzoziemców* [w:] *Sytem Prawa Administracyjnego Procesowego*, t. 4, LEX 2021.

co wymaga współdziałania z innymi organami administracji, np. art. 5, art. 39 ust. 1 pkt 5, art. 45, 54b, 54c u.u.c.o.

Cechą charakterystyczną postępowań administracyjnych w sprawach cudzoziemców związanych z legalizacją ich pobytu na terytorium RP jest też wprowadzenie w tych postępowaniach dłuższego niż w Kodeksie postępowania administracyjnego terminu załatwiania spraw, np. art. 34, 54a u.u.c.o., art. 65 ust. 1f u.c. Termin krótszy niż przewidziany w Kodeksie postępowania administracyjnego występuje natomiast np. w art. 139n ust. 1 pkt 3 u.c.⁵⁷

4.1. Postępowania administracyjne prowadzone na podstawie ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP prowadzone są postępowania administracyjne w sprawach udzielenia ochrony międzynarodowej, tj. przyznania statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej, w sprawie udzielenia ochrony czasowej oraz w sprawie udzielenia statusu azylanta.

Dział I tej ustawy zawiera wspólne dla wskazanych wyżej postępowań administracyjnych regulacje procesowe dotyczące: odesłania do stosowania Kodeksu postępowania administracyjnego (art. 4 u.u.c.o.), możliwości odstąpienia od uzasadnienia decyzji lub postanowienia, które odmiennie niż w ustawie o cudzoziemcach nie zostało ograniczone tylko do uzasadnienia faktycznego decyzji⁵⁸ (art. 5 u.u.c.o.), przekazywania i doręczania decyzji oraz postanowień za pośrednictwem urzędzeń umożliwiających odczyt i zapis znaków pisma na nośniku papierowym oraz za pośrednictwem sieci telekomunikacyjnych i doręczane cudzoziemcowi w formie uzyskanej w wyniku takiego przekazu,

⁵⁷ Zob. J. Chlebny, 2.2.8.1.11. *Terminy do załatwienia sprawy* [w:] *System Prawa Administracyjnego Procesowego*, t. 4, LEX 2021.

⁵⁸ Analogiczną regulację zawiera art. 6 u.c.

który to przepis przyspiesza postępowanie⁵⁹ (art. 7 u.u.c.o.), możliwości dokonania przez cudzoziemca nieumiejącego lub niemogącego się podpisać podpisu poprzez odcisk palca (art. 10 u.u.c.o.), tłumaczenia dokumentów przez organ i udziału tłumacza w przesłuchaniu cudzoziemca (art. 11 u.u.c.o.)⁶⁰. Przepis art. 11 u.u.c.o. stanowi odstępstwo od ogólnej zasady wynikającej z ustawy z 7.10.1999 r. o języku polskim⁶¹, polegającej na tym, że dokumenty przedłożone w postępowaniu, aby mogły stanowić materiał dowodowy, muszą zostać przetłumaczone na język polski. W postępowaniach prowadzonych na podstawie ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP to na organie ciąży obowiązek ich przetłumaczenia. W doktrynie wskazuje się, że nie jest konieczne tłumaczenie tych dokumentów, z których przeprowadzenie dowodu jest zbędne, albo na ograniczenie tłumaczenia do kwestii mających znaczenie w sprawie⁶². W wyroku NSA z 13.04.2023 r.⁶³ wskazano, że należy przyjąć, iż organ administracji ma obowiązek przetłumaczenia na język polski także tych dokumentów, które cudzoziemiec przedstawia, twierdząc, że stanowią one dowód istotnych okoliczności w sprawie. Nie sposób bowiem przesądzić, czy dokument sporządzony w języku obcym dotyczy istotnych w sprawie okoliczności i w związku z tym musi być dopuszczony jako dowód, nie znając jego treści.

⁵⁹ Zob. J. Chlebny [w:] *Prawo o cudzoziemcach. Komentarz*, red. J. Chlebny, Warszawa 2020, s. 903.

⁶⁰ Odmienne niż w art. 8 u.c., gdzie obowiązek tłumaczenia dokumentów sporządzonych w języku obcym służących za dowód w postępowaniu obciąża wnioskodawcę.

⁶¹ Przepis art. 4 ustawy z 4.04.2025 r. o zmianie niektórych ustaw w celu wyeliminowania nieprawidłowości w systemie wizowym Rzeczypospolitej Polskiej wprowadził do ustawy z 7.10.1999 r. o języku polskim w art. 11a zmianę polegającą na tym, że ust. 4 w pkt 2 lit. a i b otrzymał brzmienie: „a) studia prowadzone w języku polskim w uczelni działającej w systemie szkolnictwa wyższego i nauki Rzeczypospolitej Polskiej albo b) szkołę ponadgimnazjalną, szkołę ponadpodstawową, o której mowa w art. 18 ust. 1 pkt 2 lit. a, b lub e ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, lub szkołę artystyczną realizującą kształcenie ogólne w zakresie liceum ogólnokształcącego, działającą w systemie oświaty Rzeczypospolitej Polskiej oraz posiada świadectwo dojrzałości, albo”; ust. 7 pkt 2 otrzymał brzmienie: „2) ukończenia: a) studiów pierwszego stopnia – B2, b) studiów drugiego stopnia w zakresie filologii polskiej – C1, c) studiów drugiego stopnia w zakresie innym niż określony w lit. b – B2, d) jednolitych studiów magisterskich – B2;”.

⁶² Por. J. Chlebny, *Postępowanie w sprawie o nadanie statusu uchodźcy*, Warszawa 2011, s. 265.

⁶³ II OSK 1131/22, LEX nr 3558393.

Dalsze działy ustawy, dotyczące przebiegu poszczególnych postępowań regulowanych tą ustawą, zawierają regulacje procesowe, które dotyczą tylko tych poszczególnych postępowań.

Zasygnalizować należy, że ustawą z 21.11.2025 r. o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw wprowadzono zmiany do art. 8, 26–27, 30, 54, 61–62, 70–72, 74, 77, 81, 84, 88a u.u.c.o. Jak wynika z uzasadnienia do projektu tej ustawy, zmiany dotyczące ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony mają porządkowy i organizacyjny charakter, ukierunkowane są na usprawnienie funkcjonowania dotychczasowego systemu pomocy zapewnianej cudzoziemcom ubiegającym się o udzielenie ochrony międzynarodowej, doręczania pism w postępowaniu o udzielenie ochrony międzynarodowej oraz wydania tymczasowego zaświadczenia tożsamości cudzoziemca oraz na eliminację pojawiających się wątpliwości interpretacyjnych tej natury, że jedynie zmiana tych przepisów pozwoli na właściwe stosowanie zawartych w nich norm prawnych⁶⁴.

4.1.1. Postępowanie administracyjne w sprawie udzielania ochrony międzynarodowej

Postępowania administracyjne w sprawie udzielania ochrony międzynarodowej dotyczą uzyskania statusu uchodźcy czy też ochrony uzupełniającej oraz pozbawiania tych statusów. Toczą się w trybie administracyjnych postępowań jurysdykcyjnych, w wyniku których wydawane są decyzje administracyjne przyznające lub odmawiające przyznania tych statusów. Organem właściwym do ich wydania jest Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców, do którego za pośrednictwem komendanta oddziału Straży Granicznej albo komendanta placówki Straży Granicznej cudzoziemiec składa wnioszek o przyznanie określonego statusu (art. 23 i 24 u.u.c.o.). Jak słusznie zauważa J. Chlebny, w tych postępowaniach część postępowania dowodowego prowadzona jest w związku z tym

⁶⁴ Uzasadnienie do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw, druk sejm. nr 1630, <https://www.sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/druk.xsp?nr=1630> (dostęp: 1.01.2026 r.).

przez Straż Graniczną. Zanim przekaże ona wniosek Szefowi Urzędu, dokonuje szeregu czynności zabezpieczających dowody i uzyskuje wstępne informacje od wnioskodawcy⁶⁵.

Cudzoziemiec przebywający na terytorium Polski jest uprawniony do złożenia wniosku o udzielenie mu ochrony międzynarodowej w każdym czasie i niezależnie od jego statusu prawnego w chwili składania wniosku. Tym samym wniosek ten może złożyć zarówno cudzoziemiec przebywający w Polsce legalnie (np. na podstawie wizy, zezwolenia na pobyt czasowy lub stały⁶⁶), jak i nieposiadający żadnego tytułu pobytowego uprawniającego go do przebywania w Polsce. W praktyce jednak większość cudzoziemców składa wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej na polskich przejściach granicznych⁶⁷. M. Łysienia wskazuje, że w takim zakresie, w jakim postępowania prowadzone na podstawie ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP zostały w niej uregulowane, przepisy tej ustawy wyłączają stosowanie Kodeksu postępowania administracyjnego, brak jest też warunku odpowiedniego stosowania kodeksu i dlatego też w każdym przypadku braku regulacji w ustawie o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP bez żadnych modyfikacji należy wprost stosować Kodeks postępowania administracyjnego. Nie jest też wyłączona sytuacja wymagająca jednoczesnego uwzględnienia treści Kodeksu postępowania administracyjnego i ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony⁶⁸.

Zgodnie z art. 61 § 3 k.p.a. datą wszczęcia postępowania na żądanie strony jest dzień doręczenia żądania organowi administracji publicznej. Inicjatora postępowania w konkretnej sprawie często wskazują

⁶⁵ Por. J. Chlebny, *Postępowanie w sprawie...*, s. 266.

⁶⁶ Zob. też M. Łysienia, *Prawo pobytu cudzoziemca w sytuacji złożenia wniosku podczas legalnego pobytu w Polsce* [w:] *Status cudzoziemca w Polsce wobec współczesnych wyzwań międzynarodowych*, red. D. Pudzianowska, LEX 2016. Autorka wyjaśnia, że posiadany tytuł do pobytu nie traci ważności, nie wygasa ani nie zostaje cofnięty na skutek złożenia wniosku uchodźczego.

⁶⁷ M. Łysienia, *Prawo pobytu cudzoziemca w Polsce w sytuacji złożenia pierwszego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej* [w:] *Status cudzoziemca w Polsce...*, red. D. Pudzianowska, LEX 2016.

⁶⁸ J. Chlebny [w:] *Prawo o cudzoziemcach...*, red. J. Chlebny, s. 900.

wyraźnie przepisy zawarte w tzw. ustawach materialnych⁶⁹. Wszczęcie postępowania administracyjnego na żądanie strony nie jest co do zasady poprzedzane czynnościami faktycznymi ze strony organu czy wnioskodawcy. W doktrynie podkreśla się, że tryb wszczęcia postępowania w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej znacząco różni się od trybu wszczęcia postępowania wnioskowego, określonego przepisami Kodeksu postępowania administracyjnego. W wypadku postępowania w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej faktyczny przebieg czynności podejmowanych wobec organu w celu wszczęcia postępowania stanowi zawsze sekwencję dwóch zdarzeń: najpierw ustnej deklaracji cudzoziemca odnośnie do woli złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej oraz następnie sporządzenia tego wniosku na urzędowym formularzu, w czym obligatoryjnie uczestniczy funkcjonariusz Straży Granicznej⁷⁰. W doktrynie wskazuje się też, że zgłoszenie zamiaru żądania udzielenia ochrony międzynarodowej nie zwalnia cudzoziemca od obowiązku przekraczania granicy na przejściu granicznym i przestrzegania przepisów dotyczących zasad przekraczania granicy zawartych w kodeksie granicznym Schengen. Cudzoziemiec ma obowiązek zgłoszenia żądania udzielenia ochrony międzynarodowej na wyznaczonych przejściach granicznych, chyba że bez własnej winy nie mógł takiego żądania zgłosić w innym dostępnym dla niego miejscu, zgodnie z procedurami i przepisami kraju, w którym zamierza ubiegać się o udzielenie ochrony⁷¹.

Składania wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej dotyczą: art. 26 u.u.c.o. (przewidujący obowiązek sporządzenia wniosku osobiście i na formularzu, do którego załącza się wskazane załączniki

⁶⁹ Por. Z.R. Kmieciak, *Postępowanie administracyjne, postępowanie egzekucyjne w administracji i postępowanie sądownoadministracyjne*, Warszawa 2019, s. 131, 134.

⁷⁰ P. Dąbrowski, *Niedopuszczalność odmowy wjazdu cudzoziemca na terytorium RP bez wyjaśnienia, czy cudzoziemiec deklaruje wolę ubiegania się o ochronę międzynarodową. Głosa do wyroku NSA z 20.09.2018 r., II OSK 1025/18, OSP 2019/3, s. 32. Zob. też J. Chlebny, 2.2.8.4.3. Wszczęcie postępowania [w:] *System Prawa Administracyjnego Procesowego*, t. 4, LEX 2021. Autor wskazuje, że stanowią one dwa etapy wszczęcia postępowania.*

⁷¹ J. Chlebny, *Zawrócenie cudzoziemca na granicy*, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2023/5, s. 9–30.

z dokumentów⁷²)⁷³, art. 33 u.u.c.o. (określający podstawy pozostawienia wniosku o ochronę międzynarodową bez rozpoznania i wyłączenia stosowania art. 64 § 2 k.p.a.). Zasygnalizować należy, że art. 1 pkt 3 ustawy z 21.02.2025 r. o zmianie ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej uchylił ust. 1a, który przewidywał, że Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców mógł pozostawić bez rozpoznania wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej, który został złożony przez cudzoziemca zatrzymanego niezwłocznie po przekroczeniu granicy wbrew przepisom prawa stanowiącej granicę zewnętrzną w rozumieniu art. 2 pkt 2 rozporządzenia nr 2016/399 Parlamentu Europejskiego i Rady z 9.03.2016 r. w sprawie unijnego kodeksu zasad regulujących przepływ osób przez granice (kodeks graniczny Schengen), chyba że cudzoziemiec ten przybył bezpośrednio z terytorium, na którym jego życiu lub wolności zagrażało niebezpieczeństwo prześladowania lub ryzyko wyrządzenia poważnej krzywdy, oraz przedstawił wiarygodne przyczyny nielegalnego wjazdu na terytorium RP i złożył wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej niezwłocznie po przekroczeniu granicy. W projekcie do tej ustawy zmianę tę uzasadniano tym, że przepis w praktyce nie jest stosowany. Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców nie jest w stanie weryfikować wskazanych w nim przesłanek na etapie złożenia wniosku, zwłaszcza że nie jest organem przyjmującym ten wniosek. Konstrukcja proponowanego rozwiązania ograniczenia prawa do złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej koliduje z wymienionym przepisem, gdyż po wprowadzeniu ograniczenia, gdy zastosowania nie znajdzie art. 33b ust. 2 u.u.c.o., nie będzie dochodziło do złożenia wniosku, który można by pozostawić bez rozpoznania⁷⁴. Wskazać należy, że ustawa z 21.02.2025 r. o zmianie ustawy o udzielaniu

⁷² W doktrynie wskazuje się, że rozwiązanie to ma zapewnić sprawne postępowanie (tak J. Chlebny, *Postępowanie w sprawie o nadanie...*, s. 289). Rozwiązanie to nadto umożliwia już we wstępnej fazie tego postępowania zebranie podstawowych informacji przez organ przyjmujący wniosek.

⁷³ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 4.11.2015 r. w sprawie wzoru formularza wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej (Dz.U. poz. 1859) określa wzór tego formularza.

⁷⁴ Zob. uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/druk.xsp?nr=924> (dostęp: 1.01.2026 r.).

cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dodała przepis art. 33a, który określa materialnoprawne podstawy ograniczenia prawa do złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, a także tryb wprowadzenia tego ograniczenia. Przesłanki wskazane w tym przepisie muszą być spełnione łącznie. Pierwszą przesłanką jest wystąpienie instrumentalizacji, drugą – działania stanowią poważne i rzeczywiste zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa lub społeczeństwa, co powinno być oceniane z uwzględnieniem takich kryteriów jak skala sztucznie kreowanej presji migracyjnej oraz długotrwałość tego procesu. Konieczny jest też warunek niezbędności wprowadzenia czasowego ograniczenia dla zapobieżenia zagrożeniu oraz brak innych środków, za pomocą których można zapobiec temu zagrożeniu⁷⁵. Składania wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej dotyczy też art. 38 u.u.c.o. (określający przypadki, w których wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej w postaci przyznania statusu uchodźcy czy udzielenia ochrony uzupełniającej uznany zostaje za niedopuszczalny), który to przepis stanowi regulację szczególną do art. 61a k.p.a., bowiem o niedopuszczalności wniosku orzeka się w wypadku ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP w formie decyzji administracyjnej, co wynika z art. 38 ust. 4 u.u.c.o., a nie w formie postanowienia odmawiającego wszczęcia postępowania administracyjnego, gdy wystąpią np. inne uzasadnione przyczyny, z powodu których postępowanie nie może być wszczęte (jak w art. 61a k.p.a.), art. 28 u.u.c.o. (który reguluje instytucję deklaracji zamiaru złożenia wniosku, którą składa się w przypadku, gdy z przyczyn leżących po stronie organu Straży Granicznej nie jest możliwe przyjęcie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej). Postępowania dowodowego dotyczą natomiast: art. 44 u.u.c.o. (określający zasady przesłuchania wnioskodawcy i wyłączenia stosowania art. 79 k.p.a., wprowadzony ze względu na aktualny napływ cudzoziemców oraz przewidywany wzrost liczby wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej⁷⁶), art. 43 u.u.c.o. (który określa

⁷⁵ Zob. uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/druk.xsp?nr=924> (dostęp: 1.01.2026 r.).

⁷⁶ Zmiana przepisu art. 44 ust. 1 u.u.c.o. art. 10 ustawy z 8.04.2022 r. o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 830) wyłączyła konieczność

zakres postępowania dowodowego), art. 42 u.u.c.o. (wskazujący sytuacje, gdy uznaje się okoliczności wskazane we wniosku za udowodnione). Istotnym dowodem w tym postępowaniu jest też dowód z odcisków linii papilarnych cudzoziemca⁷⁷.

Zauważyć należy, że przeprowadzenie dowodu z zeznań wnioskodawcy jest obowiązkowe, czyli odmiennie niż jest to przewidziane w art. 86 k.p.a., gdzie dowód ten ma charakter subsydiarny. W doktrynie podkreśla się, że rezygnacja z przeprowadzenia dowodu z przesłuchania strony w postępowaniu o nadanie statusu uchodźcy, z wyłączeniem wyjątków wskazanych w ustawie o udzielaniu cudzoziemcom ochrony, powinna zawsze spotkać się z negatywną oceną poprawności przeprowadzonego postępowania dowodowego prowadzącą do uchylenia decyzji⁷⁸. J. Chlebny zauważa, że wnioskodawca uzyskuje ponadto dodatkowe gwarancje procesowe. Autor ten wskazuje na trudności w zakresie oceny wiarygodności tych zeznań z uwagi na pośrednictwo tłumacza, różnice kulturowe, traumatyczne przeżycia⁷⁹. Na szczególny charakter tego dowodu zwraca też uwagę B. Kowalczyk, która zauważa, że wnioskodawca jest podstawowym źródłem informacji o okolicznościach wyjazdu z kraju pochodzenia i przyczynach ubiegania się o status uchodźcy. Kontekst oceny oświadczeń aplikanta stanowi sytuacja społeczno-prawna i polityczno-ekonomiczna w kraju pochodzenia cudzoziemca, wskazująca na realną możliwość wystąpienia zagrożenia prześladowaniem. Ustaleniu

przesłuchania wnioskodawcy w celu wyjaśnienia okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy w sytuacji, o której mowa w art. 38 ust. 2 pkt 3 u.u.c.o., tj. złożono kolejny wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej i nie zaistniały ani nie zostały przedstawione przez wnioskodawcę nowe dowody ani okoliczności faktyczne lub prawne, znacząco zwiększające prawdopodobieństwo udzielenia ochrony międzynarodowej. Zob. na ten temat uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie specustawy, <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/druk.xsp?nr=2147> (dostęp: 1.01.2026 r.).

⁷⁷ Wzór karty daktyloskopijnej określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 23.07.2014 r. w sprawie wzoru karty daktyloskopijnej, na której pobiera się odciski linii papilarnych cudzoziemców, którzy złożyli wniosek o nadanie statusu uchodźcy albo wniosek o udzielenie azylu, albo korzystają z ochrony czasowej (Dz.U. poz. 1014).

⁷⁸ J. Chlebny, *Dowód z przesłuchania strony w postępowaniu o nadanie statusu uchodźcy*, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2010/5–6, s. 42–58.

⁷⁹ J. Chlebny, *Postępowanie w sprawie...*, s. 245, 248. Szerzej na temat zasad przesłuchiwania wnioskodawcy zob. też s. 249–251.

tego stanu faktycznego służą np. takie środki dowodowe, jak raporty krajowe, informacje przekazywane za pośrednictwem Ministerstwa Spraw Zagranicznych, raporty dla rządów innych państw⁸⁰. W praktyce wskazuje się, że ocena zasadności takiego wniosku będzie wynikiem zhumdnej analizy ogólnej sytuacji panującej w kraju pochodzenia wnioskodawcy, osób będących w podobnej sytuacji co on oraz analizy faktów i okoliczności przedstawionych przez niego samego⁸¹.

Jak wskazuje J. Chlebny, ustawa zawiera regulacje aktywizujące cudzoziemca w postępowaniu dowodowym w porównaniu z regulacjami Kodeksu postępowania administracyjnego, takie jak: obowiązek stawiennictwa na wezwanie organu w celu przesłuchania lub złożenia wyjaśnień, zawiadamiania o każdej zmianie miejsca pobytu, przebywania w Polsce do dnia doręczenia decyzji ostatecznej, obowiązek udzielania informacji dotyczących ustalenia stanu faktycznego sprawy, jak wiek, tożsamość, pochodzenie itd. oraz udostępniania dokumentów na potwierdzenie stanu faktycznego, wymóg osobistego złożenia podania – co modyfikuje kodeksową zasadę oficjalności. Obowiązki te oznaczają obowiązek „lojalnego współdziałania” z organem⁸².

Słusznie zauważa T. Kołodziej, że podjęcie tej procedury jest zalecane przede wszystkim w sytuacji, w której cudzoziemiec jest w posiadaniu rozbudowanego i w pełni uwiarygodniającego przedstawioną przez niego historię materiału dowodowego, wskazującego na bycie ofiarą prześladowań ze strony władz państwa pochodzenia. Mankamentem tej procedury jest brak możliwości podjęcia pracy w czasie jej trwania (jedynie w przypadku zawinionego przez organ rozpatrywania sprawy ponad ustawowe 6 miesięcy istnieje możliwość legalnego podjęcia zatrudnienia). Ponadto w wypadku tej procedury mankamentem jest

⁸⁰ B. Kowalczyk, *Część piąta Varia. Czyja prawda? Postępowanie wyjaśniające w procedurze azylowej* [w:] *Wartości w prawie administracyjnym*, red. J. Zimmermann, LEX 2015.

⁸¹ K. Bem, *Glosa do wyroku SN z 7.06.2001 r., III RN 110/00*, LEX 2009.

⁸² J. Chlebny, *Postępowanie w sprawie...*, s. 262–263.

faktyczny brak możliwości jej zakończenia i wejścia w procedurę migracyjną bez wcześniejszego opuszczenia terytorium RP⁸³.

Przepisami ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony dotyczącymi uprawnień procesowych wnioskodawcy oraz obowiązków i uprawnień organów administracji prowadzących postępowanie są: art. 29–32 u.u.c.o. (które określają zadania organu Straży Granicznej w toku postępowania, zasadę informowania cudzoziemca o zasadach udzielania ochrony międzynarodowej, udziału organizacji społecznych w postępowaniu, toku czynności w postępowaniu), art. 40 ust. 1, art. 41 i 44 u.u.c.o. (które określają dodatkowe obowiązki procesowe w postępowaniu administracyjnym cudzoziemca będącego wnioskodawcą).

Wydłużenie terminu ustawowego na rozpatrzenie sprawy w ustawie o udzielaniu cudzoziemcom ochrony (art. 34–35 u.u.c.o.) jest natomiast przejawem uznania złożonego charakteru tych spraw i nie jest usprawiedliwieniem dla ich przewlekłego prowadzenia⁸⁴. Termin ten z terminu przewidzianego w art. 35 k.p.a. wydłużony został do 6 miesięcy, z możliwością jego przedłużenia do 15 miesięcy.

Skrócone zostały natomiast do 7 i 5 dni terminy do wniesienia odwołań od decyzji kończącej postępowanie dotyczące rozpatrzenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej w trybie przyśpieszonym i odwołania od decyzji umarzającej postępowanie w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej z przyczyn wskazanych w art. 49 i 51 u.u.c.o.

Odrębne w stosunku do Kodeksu postępowania administracyjnego regulacje dotyczą też wydawania decyzji administracyjnych – przepisy art. 49 i 51 u.u.c.o. (dotyczą wydania decyzji odmownych), art. 45 u.u.c.o. (dotyczy występowania do innych organów o informację o okolicznościach przemawiających za wydaniem decyzji odmownej), art. 45a u.u.c.o. (dotyczy czynności organu prowadzącego postępowanie w sprawie udzielenia cudzoziemcowi ochrony międzynarodowej w przypadku

⁸³ T. Kołodziej, *Ubieganie się o udzielenie ochrony międzynarodowej – aspekty praktyczne*, LEX 2022, Podsumowanie.

⁸⁴ J. Chlebny, *Postępowanie w sprawie...*, s. 289.

umieszczenia w Systemie Informacyjnym Schengen danych związanych z decyzją nakazującą powrót), art. 47 u.u.c.o. (dotyczy kolejności orzekania o formach ochrony), art. 53 u.u.c.o. (nakazuje zamieszczać w decyzjach wymienionych w tym przepisie pouczeń o przysługującej nieodpłatnej pomocy prawnej), art. 40 u.u.c.o. (wskazuje podstawy do wydania decyzji umarzającej postępowanie). Jak zauważa J. Chlebny, w postępowaniu o nadanie statusu uchodźcy nie ma możliwości zawarcia ugody, bowiem istotą tego postępowania jest stwierdzenie nabycia uprawnienia (statusu uchodźcy), a nie rozstrzygnięcie sporu pomiędzy stronami postępowania⁸⁵.

Z mocy art. 89p ust. 1 i 2 u.u.c.o. Rada do Spraw Uchodźców jest organem administracji publicznej rozpatrującym odwołania od decyzji i zażalenia na postanowienia wydane przez Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców w sprawach prowadzonych przez Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców na podstawie działu II, z wyjątkiem spraw określonych w rozdziałach 4a i 5. Radzie przysługują uprawnienia organu wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego. Wskazaną regulację podaje się jako przykład odstępstwa od art. 127 § 3 k.p.a. będącego rozwiązaniem, które nie wyłącza przyznania prawa odwołania od decyzji ministra. Przyjęcie takiego szczególnego rozwiązania jest wymogiem przyznania w określonego rodzaju sprawach skutecznego środka odwoławczego⁸⁶.

Odrębne regulacje dotyczą wydawania decyzji pozbawiających statusu uchodźcy czy ochrony międzynarodowej. Decyzję tę należy zakwalifikować jako rozstrzygnięcie o cofnięciu przyznanego uprawnienia w rozumieniu art. 163 k.p.a. Postępowanie administracyjne w tej sprawie wszczynane jest z urzędu⁸⁷.

⁸⁵ J. Chlebny, *Postępowanie w sprawie...*, s. 267.

⁸⁶ Por. B. Adamiak, 2.1.2.1. *Prawo odwołania w ujęciu przedmiotowym* [w:] *System Prawa Administracyjnego Procesowego*, t. 2, cz. 5, Weryfikacja rozstrzygnięć w postępowaniu administracyjnym ogólnym, red. B. Adamiak, Warszawa 2019.

⁸⁷ J. Chlebny, 2.2.8.4.9. *Postępowanie w sprawie pozbawienia ochrony* [w:] *System Prawa Administracyjnego Procesowego*, t. 4, LEX 2021.

W toku postępowań w sprawach udzielenia ochrony międzynarodowej dochodzi do postępowań „wpadkowych”, takich jak: postępowanie w sprawie rozpatrzenia wniosku o wydanie zaświadczenia tożsamości, o którym mowa w art. 55 u.u.c.o.⁸⁸, którego potrzeba wydania wynika m.in. z tego, że na mocy art. 31 u.u.c.o. cudzoziemiec jest zobowiązany przekazać dokument podróży do depozytu. Innym postępowaniem jest postępowanie w sprawie rozpatrzenia wniosku o wydanie cudzoziemcowi dokumentu podróży przekazanego do depozytu przed zakończeniem postępowania w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej (odmowa wydania następuje w formie decyzji administracyjnej – art. 31 ust. 5 u.u.c.o., wydanie natomiast następuje bezdecyzyjnie). W toku postępowania administracyjnego w sprawie udzielania statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej może być też wydane przez organ Straży Granicznej na podstawie art. 88 u.u.c.o. postanowienie o nałożeniu określonych obowiązków do czasu ostateczności decyzji w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej, np. zamieszkiwania w wyznaczonym miejscu, zgłaszania się w określonych odstępach czasu do wskazanego organu, wpłaty zabezpieczenia pieniężnego w określonej wysokości. Na postanowienie przysługuje zażalenie do sądu rejonowego. Postanowienie to ma charakter zabezpieczający.

4.1.2. Postępowanie administracyjne w sprawie udzielenia ochrony czasowej

Przepisy ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP w stosunku do postępowań w sprawie udzielenia ochrony czasowej nie zawierają tak szczegółowych przepisów proceduralnych, jak w przypadku procedury ubiegania się o nadanie statusu uchodźcy. Postępowanie to ma charakter postępowania jurysdykcyjnego, przy czym w przepisie art. 109 u.u.c.o. sprecyzowano jedynie, że decyzja odmawiająca cudzoziemcowi ochrony czasowej podejmowana jest w formie decyzji przez Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Decyzja ta z dniem wydania

⁸⁸ Wzór tego wniosku oraz zaświadczenia określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 4.11.2015 r. w sprawie tymczasowego zaświadczenia tożsamości cudzoziemca (Dz.U. z 2022 r. poz. 1774).

staje się ostateczna z mocy prawa (art. 109 ust. 2 u.u.c.o.). Postępowanie administracyjne w tej sprawie jest więc jednoinstancyjne, co stanowi odstępstwo od wyrażonej w art. 15 k.p.a. zasady dwuinstancyjności postępowania administracyjnego. Przepis art. 111 u.u.c.o. wprowadza ustawy obowiązek pouczenia cudzoziemca w języku dla niego zrozumiałym o trybie i zasadach postępowania związanego z ochroną czasową oraz o przysługujących mu prawach i ciężących na nim obowiązkach.

W przepisie art. 109 ust. 1 u.u.c.o. wskazano, kiedy decyzja odmowna może zostać wydana. Osobie korzystającej z ochrony czasowej Szef Urzędu wydaje, na jej żądanie, zaświadczenie potwierdzające korzystanie z ochrony czasowej (art. 110 ust. 5 u.u.c.o.). W art. 6 ustawy z 15.05.2024 r. o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw zmieniono art. 110 w ust. 10, 10a, 11 i 12 u.u.c.o. W ust. 10 do przyczyn skutkujących unieważnieniem przez Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców zaświadczenia, o którym mowa w ust. 5, dodano: ujawnienie, że cudzoziemiec nie był uprawniony do jego uzyskania oraz pisemne zawiadomienie przez cudzoziemca Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców o zrzeczeniu się prawa do korzystania z ochrony czasowej na terytorium RP. W ust. 10a doprecyzowano, że zaświadczenie, o którym mowa w ust. 5, unieważnia się przez wprowadzenie do rejestru, o którym mowa w art. 119 ust. 1 pkt 5, informacji o unieważnieniu. Dniem unieważnienia zaświadczenia jest dzień wprowadzenia informacji do rejestru. W ust. 11 dodano, że jeżeli Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców unieważnił zaświadczenie, o którym mowa w ust. 5, na podstawie ust. 10 pkt 1 lit. a, i cudzoziemiec nie przebywa na terytorium RP, Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców zawiadamia go o tym unieważnieniu i obowiązku zwrotu tego zaświadczenia, o ile znany jest adres pobytu tego cudzoziemca w innym niż RP państwie członkowskim UE. W ust. 12 wskazano, że w przypadku gdy Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców zawiadomił cudzoziemca o unieważnieniu zaświadczenia i obowiązku jego zwrotu, i cudzoziemiec przebywa na terytorium RP, stosuje się przepisy art. 299 ust. 6 pkt 1, ust. 7, 8 i 10 u.c., przy czym termin opuszczenia terytorium RP biegnie od dnia następującego po dniu doręczenia zawiadomienia.

Wskazać należy, że ustawa z 18.10.2024 r. o udziale Rzeczypospolitej Polskiej w Systemie Wjazdu/Wyjazdu⁸⁹ w art. 110 u.u.c.o. dodała ust. 8a, na podstawie którego po wydaniu zaświadczenia, o którym mowa w ust. 5, Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców w terminie 5 dni roboczych od dnia wydania zaświadczenia usuwa dane cudzoziemca zarejestrowane w EES, zgodnie z art. 35 ust. 6 rozporządzenia 2017/2226.

4.1.3. Postępowanie administracyjne w sprawie uzyskania statusu azylanta

Przepisy ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP również w stosunku do postępowania w sprawie uzyskania statusu azylanta nie zawierają tak szczegółowych przepisów proceduralnych, jak w przypadku procedury ubiegania się o nadanie statusu uchodźcy. Postępowanie w sprawie przyznania tego statusu toczy się w trybie postępowania jurysdykcyjnego. Zarówno przyznanie azylu, jak i odmowa jego przyznania następują w drodze decyzji administracyjnej, przepis art. 94 ust. 1 u.u.c.o. wyraźnie wskazuje formę decyzji dla „decyzji w sprawach udzielania”. Negatywna decyzja w sprawie udzielenia azylu nie przesądza o niepowodzeniu starań o uzyskanie statusu uchodźcy czy statusu tolerowanego. Jest to decyzja wydawana w ramach uznania administracyjnego⁹⁰. Odrębną decyzją jest ta o „pozbawieniu statusu azylanta”.

Decyzja administracyjna o przyznaniu azylu wydawana jest na wniosek cudzoziemca przez Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców, po uzyskaniu zgody ministra właściwego do spraw zagranicznych (art. 90 ust. 1 i art. 94 u.u.c.o.), wniosek zawiera elementy wskazane w art. 90 ust. 1a u.u.c.o., może on zostać pozostawiony bez rozpoznania w wypadku określonym w art. 92 ust. 3 u.u.c.o., w toku postępowania dowodowego przeprowadza się dowód z pobrania odcisków papilarnych, fotografii (art. 92 u.u.c.o.), do tego postępowania stosuje się przepisy o terminie załatwienia sprawy przewidzianym dla ochrony tymczasowej

⁸⁹ Dz.U. poz. 1688 ze zm.

⁹⁰ Por. K. Bem, *Glosa do wyroku NSA z 7.02.2000 r.*, V SA 1486/99, LEX 2008.

(tj. art. 34 w zw. z art. 93 u.u.c.o.), a także przepisy art. 25, art. 27 ust. 1 i 2, art. 41 i 45 u.u.c.o. (poprzez odesłanie zawarte w art. 93 u.u.c.o.).

Przepis art. 8 ustawy z 13.01.2023 r. o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw dokonał zmiany w art. 45 u.u.c.o., który reguluje kwestie informowania organu prowadzącego postępowanie o okolicznościach przemawiających za odmową przyznania statusu przez komendanta oddziału Straży Granicznej, komendanta wojewódzkiego Policji, Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, a w razie potrzeby – także innych organów.

Chcąc wjechać do RP i uczestniczyć w postępowaniu azylowym, cudzoziemiec musi posiadać wizę krajową w celu udziału w tym postępowaniu (art. 92 ust. 1 pkt 2 u.u.c.o.).

Uzyskanie decyzji o przyznaniu azylu daje podstawę do wystąpienia przez cudzoziemca z wnioskiem o zezwolenie na pobyt stały (art. 195 ust. 1 pkt 8 u.c.).

Oprócz decyzji o udzieleniu azylu wydawane są decyzje o pozbawieniu azylu (art. 91 i 94 u.u.c.o.) oraz decyzje o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu po uprzednim pozbawieniu go azylu (art. 96 u.u.c.o.).

Na tle zagadnienia związanego z możliwością korzystania przez cudzoziemców z prawa azylu w Rzeczypospolitej Polskiej, a objęcia cudzoziemców ochroną przed prześladowaniem NSA w wyroku z 10.05.2023 r.⁹¹ wskazał, że przepisy Konstytucji RP ściśle rozróżniają możliwość korzystania przez cudzoziemców z prawa azylu w RP, o czym stanowi art. 56 ust. 1 Konstytucji RP, od objęcia cudzoziemców ochroną przed prześladowaniem, do czego nawiązuje treść art. 56 ust. 2 Konstytucji RP. Wskazanej kategorii cudzoziemców wyrażających obawę przed prześladowaniem może być przyznany status uchodźcy zgodnie z wiążącymi Rzeczpospolitą Polską umowami międzynarodowymi, co odróżnia tę grupę od cudzoziemców korzystających z prawa azylu w RP, które to

⁹¹ II OSK 1853/22, LEX nr 3602220.